

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 - МКР. 1593 «С» 2023.10.31. 025. ПЗ

НУБІП України

ТИНЬКЕВИЧ ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 657.44:336.22

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
В.о. завідувача кафедри обліку та
оподаткування

_____ Анатолій ДІБРОВА
(підпис)

_____ Володимир ЛИТВИНЕНКО
(підпис)

«   » 2023 року

«   » 2023 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

*«Облік, аналіз та контроль розрахунків місцевих податків і зборів
суб'єктами господарювання»*

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-
професійної програми**

к.е.н., доцент

_____

Тамара ГУРЕНКО

**Керівник
магістерської
кваліфікаційної роботи**
к.е.н., доцент

_____

Людмила МЕЛЬЯНКОВА
(ІІБ керівника)

Виконав

_____

Дмитро ТИЊКЕВИЧ
(ІІБ студента)

Київ - 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЮРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

обліку та оподаткування

д.е.н., проф

Гуцаленко Л.В.

«

2022 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СТУДЕНТУ

Тинькевичу Дмитру Миколайовичу

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема кваліфікаційної магістерської роботи «Облік, аналіз та контроль розрахунків місцевих податків і зборів суб'єктами господарювання»
затверджена наказом ректора НУБіП України від 31 жовтня 2022 року № 1593

«С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до кваліфікаційної магістерської роботи: звітність підприємства ТОВ «ЕНІ О», законодавчо-нормативні акти, літературні джерела з теми роботи, періодика.

Передік питань, що підлягають дослідженню

1. Теоретичні основи бухгалтерського обліку місцевих податків і зборів
2. Облік розрахунків з бюджетом
3. Аналіз ефективності обліку розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах

Передік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання «

»

2022 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

**Завдання прийняв до
виконання**

(Підпис)

Людмила МЕЛЬЯНКОВА

(прізвище та ініціали)

(Підпис)

Дмитро ТИНЬКЕВИЧ

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за темою «Облік, аналіз та контроль розрахунків місцевих податків і зборів суб'єктами господарювання»

В магістерській кваліфікаційній роботі розкривається сутність поняття що таке місцеві податки та збори, як відбувається їхній облік, аналіз та контроль на підприємстві.

У вступі розкривається актуальність теми, мета та основні її завдання, об'єкти і предмет дослідження.

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах ринкової економіки фінансові ресурси держави формуються за рахунок податків, зборів а також інших обов'язкових платежів. У зв'язку з цим, соціальна злагода та фінансова стабільність в країні залежать від їх своєчасної та повної сплати до бюджету платниками податків.

В першому розділі роботи розкриваються теоретичні основи бухгалтерського обліку місцевих податків і зборів. Розглянуто основні поняття та принципи, особливості обліку, регулювання та законодавство щодо бухгалтерського обліку податків і зборів. У другому розділі наведена організаційно-економічна характеристика підприємства, розглянуто методики та організацію обліку, а також як відбувається відображення розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах у звітності в умовах електронної обробки економічної інформації. В третьому розділі роботи охарактеризовано ефективність обліку розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах. Також наведено узагальнення результатів аналізу розрахунків з бюджетом та прийняття управлінських рішень щодо їх ефективності.

За результатами дослідження були сформульовані висновки, надані пропозиції.

Ключові слова: облік, аналіз, контроль, місцеві податки і збори, витрати, доходи, розрахунки з бюджетом.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи бухгалтерського обліку місцевих податків і зборів.....	6
1.1. Основні поняття та принципи бухгалтерського обліку податків і зборів.....	6
1.2. Ставки та функції місцевих податків і зборів.....	13
1.3. Правове регулювання розрахунків місцевих податків і зборів.....	17
РОЗДІЛ 2. Облік розрахунків місцевих податків і зборів	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ЕНГО».....	24
2.2. Методика та організація обліку розрахунків з бюджетом.....	28
2.3. Первинний облік розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах.....	30
2.4. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків по місцевих податках і зборах.....	33
2.5. Відображення розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах у звітності в умовах електронної обробки економічної інформації.....	37
РОЗДІЛ 3. Аналіз та контроль розрахунків місцевих податків і зборів.....	41
3.1. Методичні прийоми аналізу та контролю розрахунків з бюджетом.....	41
3.2. Здійснення аналізу та контролю розрахунків по місцевих податках і зборах.....	49
3.3. Узагальнення матеріалів контролю та аналізу і прийняття управлінських рішень щодо оптимізації розрахунків з бюджетом по податках	55
Висновки.....	60
Список використаної літератури.....	65
Додатки.....	

ВСТУП

НУБІП України
Оподаткування підприємств є однією із невід'ємних складових податкової політики та системи бухгалтерського обліку будь-якої країни.

НУБІП України
Раціонально організована система оподаткування повинна стимулювати відносно рівні умови для всіх суб'єктів господарювання, забезпечувати ефективність процесу стягнення податків, бути простою і зрозумілою. При організації бухгалтерського обліку та аналізу на підприємстві особливе місце відводиться розрахункам з бюджетом, оскільки нарахування і сплата податків

НУБІП України
спричиняє зміни у структурі зобов'язань та активів підприємства). Сільськогосподарські підприємства, відповідно до чинного законодавства, зобов'язані сплачувати загальнодержавні та місцеві податки, які у свою чергу чинять вплив на фінансові результати. Тому неповне нарахування і сплата податків, помилки при організації обліку податкових платежів та їх аналізі, несвоєчасне складання податкової звітності передбачають застосування фінансових санкцій, стягнення штрафів, нарахування і сплату пені з боку платників податків.

НУБІП України
Вагомий вклад у дослідження проблем обліку та аудиту розрахунків за податками і зборами підприємств зробили такі вітчизняні вчені: Р.Г. Кірейцев, Л.В. Гудаленко, Ю.А. Кузьмінський, О.М. Петрук, О.П. Подцерковний, Л.К. Сук, Н.М. Ткаченко, Б.Ф. Усач, Н.В. Чебанова та ін. Серед іноземних теоретиків та практиків з проблем оподаткування варто відзначити: Б. Нідлза, Б. Райана, Е. Хендріксена та ін.

НУБІП України
Ці науковці зосередили свою увагу на нормативно-правовій базі операцій з нарахування та сплати окремих видів податків і зборів, їх відображення в обліку та звітності, а також перевірці правомірності таких операцій при здійсненні контролю та аналізу.

НУБІП України
Однак досить часто трапляються випадки, коли положення нормативно-правових актів не тільки не узгоджені, але і суперечать один одному. Так, в

законів з питань оподаткування вказано порядок визнання, оцінки та списання зобов'язань за податками і зборами з балансу підприємств, а роз'яснювальні листи Державної податкової служби України, вносять доповнення до них.

Метою даної роботи є розгляд теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку, аналізу та контролю розрахунків місцевих податків і зборів з метою забезпечення їх прозорості та об'єктивності в сучасних умовах в Україні.

Для досягнення цієї мети визначені такі завдання:

- виявлення слабких сторін та недоліків діючого нормативно-правового регулювання виконання зобов'язань за податками і зборами;
- дослідження методичних та організаційно-практичних аспектів обліку, аналізу та контролю розрахунків місцевих податків і зборів.

- розкриття методичних прийомів організації контролю розрахунків з бюджетом по податках;
- узагальнення матеріалів контролю та аналізу та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації розрахунків з бюджетом по податках.

Об'єктом дослідження даної роботи обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕНГО», яке було засноване 20 грудня 2000 року.

Товариство зареєстроване та розташоване за адресою: Україна, 03151, м. Київ, вулиця Волинська 48/50.

Предметом дослідження є методика та організація обліку, аналізу та контролю розрахунків місцевих податків і зборів в досліджуваному підприємстві.

Товариство набувало статусу юридичної особи з моменту його державної реєстрації. Форма власності – приватна. Товариство має власний баланс, розрахунковий рахунок та інші рахунки у банківській установі, ідентифікаційний код – 31201563, круглу печатку із своєю назвою.

Засновниками підприємства є Затько Норберт, володіє статутним капіталом підприємства у розмірі 100%.

Також досягнення мети цієї роботи та виконання поставлених задач забезпечено використанням загальнонаукових дедуктивного та індуктивного методів дослідження, методів аналогії, синтезу і аналізу.

Аналіз показників фінансово-господарської діяльності, що характеризують фінансовий стан ТОВ «ЕНГО», в залежності від потреб аналізу, проводився в динаміці з їх порівнянням, узагальненням чи частковим виділенням а також використанням індексного методу, абсолютних та відносних величин. Визначення стану обліку товариства здійснено з використанням методів спостереження, аналогії, абстрагування та інших.

В роботі використано загальні реквізити, облікові реєстри та фінансові показники діяльності товариства за 2020-2022 роки.

Визначення та розгляд обліку, аналізу та контролю розрахунків місцевих податків і зборів здійснювалось з використанням законодавчих та нормативно-правових актів, методичних рекомендацій, підручників, монографій та наукових статей.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

1.1. Основні поняття та принципи бухгалтерського обліку податків і зборів.

Податки у тому чи іншому вигляді існують зі стародавніх часів (наприклад, у Давньому Єгипті та Римській імперії вони вже були), тому часто сприймаються як майже невід'ємний аспект людської цивілізації. Не дивно, що питання про їх призначення, способи стягнення, розмір та вплив викликають гарячі дискусії. Зараз, коли розвиток технологій призводить до постійних змін у суспільстві — це особливо актуально.

Проблема уніфікації бухгалтерського обліку та фінансової звітності набула великої актуальності в Україні через зростаючу інтеграцію економіки в світовий економічний простір. Ця інтеграція вимагає однаковості і прозорості в принципах формування та розрахунку прибутку, бази оподаткування, методів інвестування та капіталізації активів, які використовуються в різних країнах.

Згідно із п. 1 ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» «метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства». Тобто, Закон декларує те, що бухгалтерський облік має задовольняти потреби всіх груп зовнішніх і внутрішніх користувачів у інформації про господарську діяльність підприємства.

На сьогодні сучасний бухгалтерський облік в Україні має ряд особливостей порівняно з традиційною практикою облікових записів та їх систематизації:

1. На організацію обліку на підприємстві значно впливають умови зовнішнього економічного середовища.

2. Чітко визначається тенденція ведення обліку і складання звітності в прогностичних цілях.

3. Бухгалтерська інформація в сучасному виробництві відіграє важливу організуючу роль, і тому може реєструватися як реальна цінність (нематеріальний актив, ноу-хау). Однак такою вона стає не автоматично, а в результаті пристосування її до потреб конкретних користувачів облікової інформації.

4. В Україні на сьогодні бухгалтерський облік спрямований над отримання норм податкового законодавства.

Податкові відносини виникають між формами власності направляючи фінансові потоки коштів платників податків до держави. Визначимо характерні особливості податку (рис. 1.1).

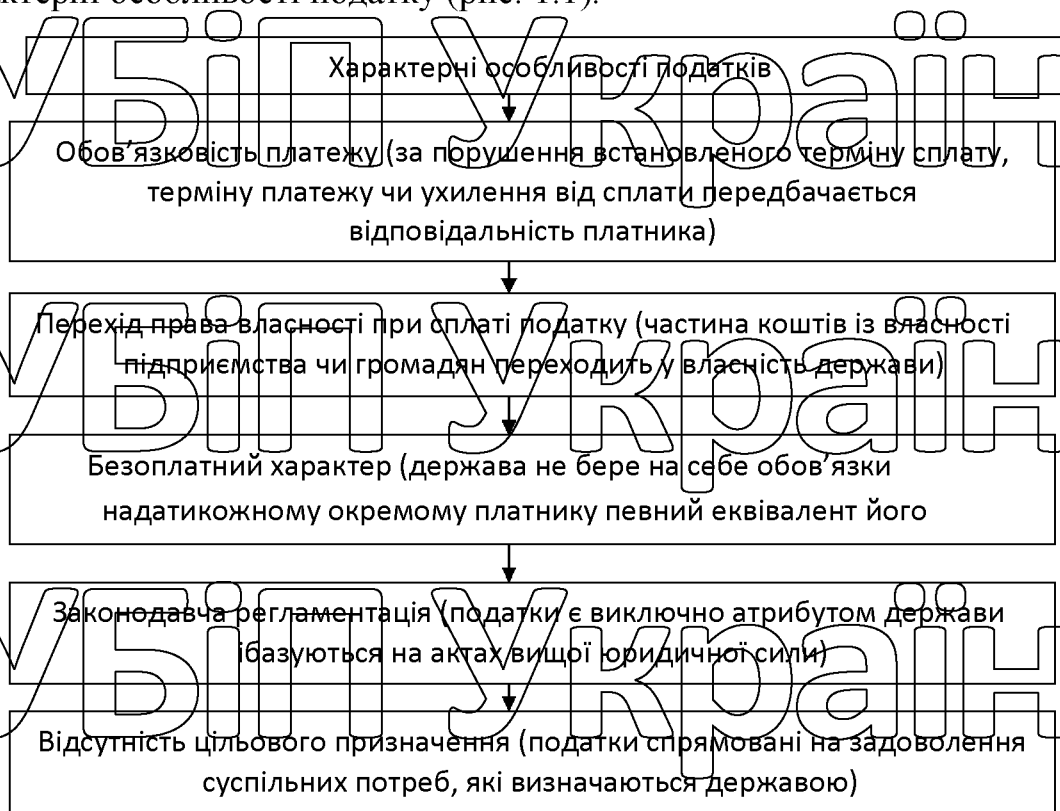

Рис. 1.1. Характерні особливості податків

Бухгалтерський облік податків та зборів важливий для керівництва підприємства та виконання податкового законодавства.

Визначити особливості та сучасний стан розвитку системи оподаткування в Україні для формування перспектив її розвитку в майбутньому.

Однією із найбільш складних та надзвичайно важливих економічних категорій виступають податки. Їх поява датується першими проявами формування державності та пов'язується з функцією акумуляції коштів для утримання апарату державного управління.

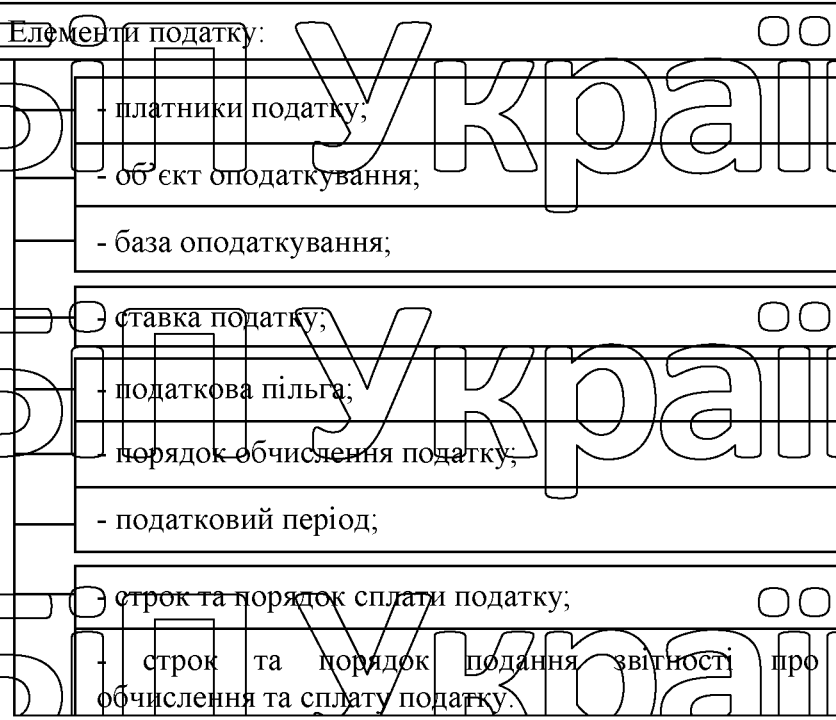

Рис. 1.2. Складові елементи податку

Сьогодні податки виступають обов'язковим елементом будь-якої економічної системи держави незалежно від моделі економічного розвитку та політичного устрою. Відсутність податків в економіці держави неможлива, оскільки одразу паралізується її фінансова система, зникає головне джерело бюджетних надходжень, зникає можливість ефективно утримувати апарат управління державою, а останній перестає бути мотивований виконувати свої

функції. Відповідно, розмір коштів, який має щорічно збиратись державою у вигляді податків, багато в чому залежить від витрат держави на виконання своїх функцій, що обумовлює важливість взаємного податкового та бюджетного планування.

Основні поняття та принципи бухгалтерського обліку податків та зборів включають наступні:

Об'єкт оподаткування: це діяльність або об'єкт, які підпадають під оподаткування. Наприклад, до об'єктів оподаткування можуть входити прибуток підприємства, оборотні кошти, нерухомість тощо.

Податкова база: це сума, на яку обчислюється податок. Наприклад, в податку на прибуток податкова база - це прибуток підприємства.

Податковий період: це визначений проміжок часу, протягом якого обчислюється і сплачується податок. Наприклад, податковий період для податку на прибуток зазвичай становить один рік.

Ставка податку: це відсоток, за яким обчислюється податок на податкову базу. Різні види податків мають різні ставки.

Облікові стандарти: бухгалтерський облік податків і зборів повинен відповідати діючим законам та стандартам бухгалтерського обліку в конкретній країні.

Декларація: це документ, який подається податковими платниками до податкового органу, в якому вони повинні розкрити інформацію про свою доходність, витрати, активи тощо.

Податковий облік: це система ведення обліку фінансової інформації з метою правильного обчислення податків та зборів. Включає в себе реєстрацію податкових операцій, розрахунок податків, ведення податкових реєстрів тощо.

Контроль і перевірка податкових зобов'язань: податкові органи можуть проводити перевірки для переконання в тому, що податкові обов'язки виконуються правильно та відповідно до закону.

Податкова стратегія: це планування оподаткування з метою зменшення податкових обов'язків, використання податкових цільг та уникнення подвійного оподаткування [2].

Принципи бухгалтерського обліку податків і зборів зазвичай включають:

Прозорість: Всі операції та фінансові показники повинні бути відкритими та доступними для перевірки податковими органами.

Достовірність: Фінансова інформація повинна бути точною та відображати реальний стан справ підприємства.

Систематичність: Облік податків і зборів повинен проводитися систематично та регулярно відповідно до податкового законодавства.

Специфіка податкового законодавства: Бухгалтер повинен ретельно дотримуватися всіх вимог та норм податкового законодавства.

Відділення податкового обліку від фінансового обліку: Податковий облік може відрізнитися від фінансового обліку з урахуванням податкових стандартів та вимог.

Податкове планування: Підприємства можуть використовувати легальні стратегії для мінімізації податкових обов'язків.

Ці принципи та поняття можуть варіювати в залежності від конкретного податку, юрисдикції та виду діяльності підприємства. Для правильного обліку податків та зборів рекомендується співпраця з кваліфікованим бухгалтером або податковим консультантом [16].

Місцеві податки та збори — це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів.

До місцевих податків належать (ст. 10 ПК України):

1. Податок на майно;

У свою чергу податок на майно складається з:

- податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- транспортного податку;
- плати за землю.

2. Єдиний податок.

Єдиний податок — податок, що сплачують суб'єкти господарської діяльності на спрощеній системі оподаткування, основний підприємницький податок. Первісно планувався та був єдиним відрахуванням, переданим у рамках спрощеної системи оподаткування, та поєднував у собі відрахування до місцевого податкового бюджету, Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування. Зараз єдиний податок сплачується тільки до місцевого бюджету, а решта відрахувань включені до єдиного соціального внеску.

Правові засади застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а також справляння єдиного податку визначено нормами гл. 1 розд. XIV ПК України. Ключовим поняттям, нерозривно пов'язаним із застосуванням єдиного податку, є поняття спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Під цим терміном слід розуміти особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих із них на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених ПК України, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку за лісові землі). Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених ПК України, забороняється. Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України.

До місцевих зборів належать:

- збір за місця для паркування транспортних засобів,
- туристичний збір

Місцеві податки – податки та збори, обов’язкові до сплати юридичними та фізичними особами в межах граничних ставок за формами Податкового Кодексу України, які встановлюються органами місцевого самоврядування, сплачуються до бюджету відповідної територіальної одиниці та використовуються відповідно до перспективного плану її розвитку, є складовою податкової системи України.

1.2. Ставки та функції місцевих податків і зборів

Бухгалтерський облік як складова системи управління є впорядкованою системою збору, накопичення, класифікації, реєстрації й узагальнення інформації у грошовому вимірнику про майно, капітал і зобов’язання суб’єктів обліку та їх рух шляхом цілісного, безперервного й документального відображення всіх господарських операцій [12].

Податок - це обов’язковий платіж, який належить сплачувати фізичним та юридичним особам на користь державного або місцевого бюджету. Податок є одним з основних джерел доходу для уряду і використовується для фінансування різних громадських послуг та програм, таких як охорона здоров’я, освіта, інфраструктура, соціальні послуги та багато інших.

Податки можуть збиратися різними рівнями влади, включаючи національний, регіональний (провінційний або обласний) та місцевий рівні. Вони можуть бути спеціально обумовлені, зокрема на різні види доходів, власності, споживання, операції тощо.

Податки є важливою складовою фінансової системи країни і використовуються для забезпечення функціонування уряду та надання публічних послуг громадянам та підтримки різних сфер економіки [49].

Місцеві податки та збори - це податки та збори, які стягуються на місцевому рівні, тобто на рівні місцевих самоврядувань, таких як міста, області, села, громади або інші адміністративно-територіальні одиниці. Ці

податки та збори використовуються для фінансування різних місцевих програм, таких як місцева інфраструктура, освіта, охорона здоров'я, культура, соціальні послуги та інші потреби місцевого населення.

Місцеві податки та збори можуть відрізнятись в залежності від конкретної місцевої адміністрації та законодавства кожної країни чи регіону.

Вони використовуються для фінансування потреб місцевого населення та розвитку місцевих інфраструктурних об'єктів і послуг [43].

Відповідно до Податкового кодексу України, ставки Єдиного податку для платників I групи встановлюються у відсотках до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня звітного року. У 2023 році це 2 684 грн.

Для платників II групи ставки Єдиного податку встановлюються у відсотках до мінімальної зарплати – 6 700 грн, цього року вона не збільшуватиметься.

Фіксовані ставки Єдиного податку встановлюються сільськими, селищними, міськими радами. Вони не можуть бути більшими за 10% від прожиткового мінімуму для I групи ФОП та 20% від мінімальної зарплати для ФОПів II групи.

Тобто максимальний розмір Єдиного податку для підприємців I-II груп – 268,4 грн та 1340 грн, відповідно.

ФОПи найпоширенішої в Україні III групи обирають між двома ставками:

3% від доходу у разі сплати ПДВ;

5% від доходу.

Окрім того, для всіх трьох груп ставка Єдиного податку може встановлюватися на рівні 15% за таких умов:

до суми перевищення обсягу доходу;

до доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у реєстрі платників єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;

до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків.

Платники Єдиного податку I-III груп повинні здійснювати розрахунки за відвантаженими товарами (виконаними роботами, наданими послугами) виключно в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій);

до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування;

до доходу, отриманого платниками першої або другої групи від провадження діяльності, яка не передбачена у статті 291.4 Податкового кодексу України.

Так, платники Єдиного податку I групи – це фізичні особи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню.

До II групи відносяться фізичні особи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, зокрема побутових, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства.

До речі, до оподаткованого доходу не включається сума нецільової благодійної допомоги, зокрема матеріальної, що надається резидентами – юридичними або фізичними особами на користь платника податку протягом звітного року сукупно у розмірі, що у 2023 році дорівнює 3 760 грн.

Нині система оподаткування в Україні визначається Податковим кодексом України. У ньому визначаються основи та принципи формування системи оподаткування в Україні, встановлено перелік загальнодержавних та місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також визначено права та обов'язки платників податків. Ставки, механізм стягнення податків, зборів та обов'язкових платежів, за винятком мита, а також пільги в оподаткуванні не можуть бути встановлені та змінені іншими законами України, крім законів з питань оподаткування.

Згідно ПКУ податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до вимог Кодексу [32].

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим Кодексом порядку, становить податкову систему України.

До загальнодержавних належать податки та збори, що встановлені Податковим кодексом і є обов'язковими до сплати на всій території України, Перелік загальнодержавних податків, зборів та обов'язкових платежів подано в ст. 9 Податкового кодексу України.

До загальнодержавних податків належать: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їхніх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

Перелік місцевих податків, зборів та обов'язкових платежів подано в ст. 10 Податкового кодексу України [32].

Місцеві податки: податок на майно; єдиний податок.

До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Взагалі, податки, що стягуються безпосередньо з доходів чи майна платників податків, – це так звані прямі податки.

Податки на товари чи послуги, які сплачуються споживачами при кожній покупці, – це непрямі податки (податок на додану вартість, податок з продажу, акциз тощо). Уряди, як правило, використовують комбінації різних видів податків для фінансування своїх видатків (податки з прибутку), а також для зміни поведінки економічних агентів – у випадку так званих «податків на гріхи» (наприклад, податків на тютюн/алкоголь/пальне чи забруднення) держава прагне запобігти небажаній поведінці.

Існують різні способи адміністрування податків. Деякі країни застосовують принцип проживання, інші – громадянства. Принцип постійного проживання для сплати податків означає, що ті, хто проживає на території країни, мають сплачувати там податки незалежно від громадянства.

Оподаткування на основі громадянства означає податкові зобов'язання незалежно від місця проживання платника. Податки на товари та послуги, як правило, стягуються в кінцевому пункті призначення, отже, країни-імпортери, як правило, стягують більше податків на споживання, ніж країни переважно орієнтовані на експорт.

Соціально-економічний аспект податків є найбільш ефективним в застосуванні всіх функцій разом (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Функції податків

Фіскальна функція формує фінансові ресурси (матеріальна основа) держави через залучення податків, тому до податків висуваються

Вимоги:

рівнонапруженість (податки надходять рівномірними частинами визначеними у бюджетному році),

- стабільність;
- рівномірність (рівномірне надходження на всі територіальні рівні).

Регулююча функція – регулює соціально-економічні аспекти економічних рівнів (спеціальні механізми)

Функція контролю сприяє якісним та кількісним пропорціям соціально-економічних аспектів з розподілу та перерозподілу ВВП (податкові органи).

Податки впливають на баланс робочого часу та відпочинку людей і обсяги виробництва підприємств. Тому уряди мають обирати комбінацію прямих та непрямих податків зважаючи на структуру економіки, суспільні вподобання щодо перерозподілу доходів, вплив на економічне зростання та інфляцію, систему адміністрування податків.

Податки класифікуються за ознаками, цілями та завданнями згідно інтересів учасників ринку (рис. 1.4).

1. Залежно від компетенції органу:

- загальнодержавні;
- місцеві.

2. Залежно від каналу надходження:

- державні;
- місцеві;
- пропорційні;
- позабюджетні.

3. Залежно від платника:

- податки з юридичних осіб;
- податки з фізичних осіб;
- змішані.

4. Залежно від форми оподаткування:

- прями (прибутково-майнові);
- непрямі (на споживання).

Класифікація податків

5. Залежно від способу стягнення:

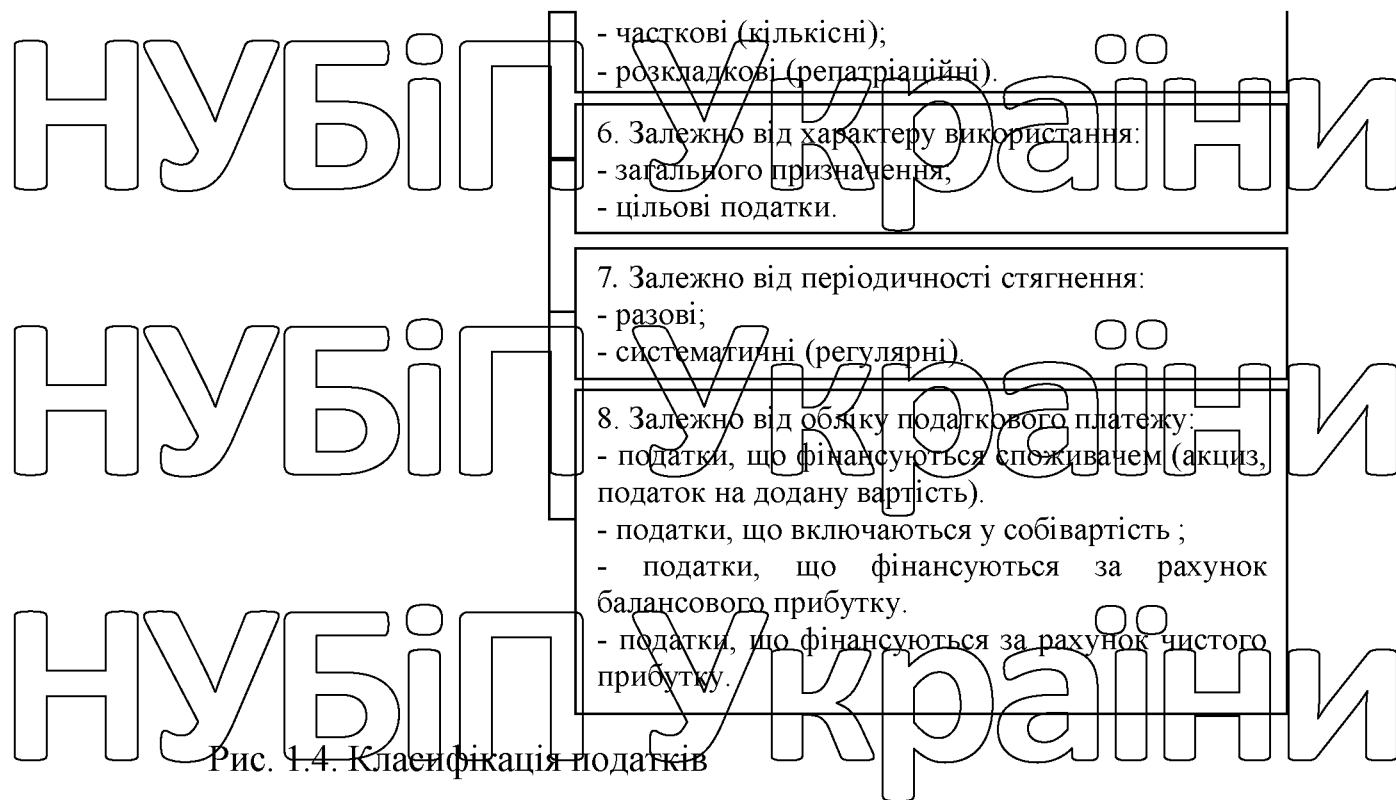

Рис. 1.4. Класифікація податків

Податки на доходи — найпоширеніші у всьому світі. Податки на дохід фізичних осіб набувають все більшого поширення внаслідок індустріалізації та відповідно до того, як зростає спроможність влади їх збирати. У країнах ОЕСР доходи від ПДФО становлять близько третини загальних податкових надходжень.

Податки дуже різноманітні за видами й утворюють досить розгалужену сукупність. Спроби уніфікувати податки, зменшити кількість їх видів поки не мали успіху. Можливо, це відбувається тому, що уряду зручніше замість одного великого податку стягувати безліч не настільки великих, оскільки в цьому разі податкові побори менш помітні і чутливі для населення.

1.3. Правове регулювання розрахунків місцевих податків і зборів

Проблеми юридичного характеру пов'язані з наявністю суперечливих питань у нормативно-правових актах, які неузгоджені та суперечать між собою.

Зокрема, існують відмінності при визначенні поняття та умов появи зобов'язань підприємств. Так, у Господарському та Цивільному кодексах України зобов'язання розглядаються як правовідносини між суб'єктами господарювання. На відміну від кодексів, у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положеннях

(стандартах) бухгалтерського обліку під зобов'язаннями розуміється заборгованість суб'єкта господарювання «Вітчизняні підприємства при здійсненні своєї господарської діяльності визнають зобов'язання, керуючись нормами останніх двох нормативних актів, хоча, у цьому випадку

порушується принцип верховенства права, визначений ст. 8 Конституції України.

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [55].

Кодексом визначаються функції та правові основи діяльності контролюючих органів, визначених пунктом 41.1 статті 41 цього Кодексу, та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, визначаються цим Кодексом, крім правил оподаткування товарів митом, які встановлюються Митним кодексом України та іншими законами з питань митної справи.

Кодекс не регулює питання погашення податкових зобов'язань або стягнення податкового боргу з осіб, на яких поширюються судові процедури, визначені Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», з банків, на які поширюються норми Закону

України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" та погашення зобов'язань зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, зборів на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій.

Так, у Конституції України зазначено, що виключно законами визначаються система оподаткування, розміри ставок та правила розрахунку податків та зборів. На практиці ці та інші питання з проблем оподаткування здебільшого вирішуються роз'яснювальними листами Державної податкової

адміністрації України, Державної митної служби України та іншими нормативно-правовими документами. Зокрема, податкові органи видають роз'яснювальні листи щодо методики визнання, оцінки та погашення зобов'язань підприємств та їх окремих видів. Це ускладнює процеси їх відображення в обліку і звітності, а також проведення аудиторської перевірки

операцій з оподаткування, оскільки окремі методичні положення є суперечливими. При виникненні таких проблем необхідно керуватися тим законодавчим актом, що має найбільшу юридичну силу в системі законодавства України. В умовах адаптації нормативно-правової бази України

до законодавства Європейського Союзу виникає також багато проблем організаційно-практичного характеру, зокрема, щодо зміни підходів до формування облікової політики та організації роботи бухгалтерської служби на підприємстві. Крім того, методика обліку зобов'язань підприємств за

податками і зборами досить складна. Багато викривлень інформації спостерігається в процесі відображення в обліку та звітності податкових і відстрочених податкових зобов'язань. Нині для проведення податкового аудиту немає спеціального програмного забезпечення, яке б дозволяло здійснювати повторну обробку операцій із заборгованістю за податками і зборами у системі обліку, вводити в облікову систему неадекватну інформацію

щодо такої заборгованості,

Отже, для вирішення юридичних, методичних та організаційно-практичних проблем необхідно, перш за все, сформувавши структуру законодавчого регулювання операцій з оподаткування, їх відображення в бухгалтерському обліку, фінансовій звітності та аудиту. Ієрархія законодавства України, з точки зору правової науки, виглядає таким чином: Конституція, кодекси, закони Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету міністрів України, нормативні акти міністерств і відомств, місцевих органів влади та ін. На основі наведеної вище ієрархії можна сформувавши багаторівневу систему нормативно-правового регулювання обліку, аналізу та контролю зобов'язань за податками і зборами. Вона побудована за принципом верховенства права, визначеного основним конституційним законом України.

Відповідно до статті 6 Податкового кодексу України (далі - ПК України) податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до ПК України [55]. Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПК України порядку, становить податкову систему України.

В Україні встановлюються загальнодержавні та місцеві податки. До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим Кодексом, рішеннями міських, сільських, селищних рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад [10].

Основними джерелами надходжень до місцевих бюджетів є наступні складові: податкові надходження (включаючи загальнодержавні податки, призначені для місцевих бюджетів, а також місцеві податки та збори), кошти, отримані від власних ресурсів муніципальних утворень, які утворюються завдяки діяльності підприємств і організацій, що належать територіальним

громадам, оплата за послуги, що надаються органами місцевого самоврядування, а також місцеві позики. Розподіл цих основних джерел у структурі місцевих фінансів визначає рівень фінансової незалежності місцевих бюджетів. [19].

Регулювання та законодавство щодо місцевих податків і зборів можуть значно відрізнитися в різних країнах і регіонах. Зазвичай, місцеві податки і збори є важливим джерелом доходів для місцевих влад і використовуються для фінансування послуг і інфраструктури на місцевому рівні, таких як школи, лікарні, дороги та інше [18].

Ось деякі загальні аспекти регулювання та законодавства щодо місцевих податків і зборів:

Компетенція місцевих органів: Питання щодо місцевих податків і зборів перебувають у компетенції місцевих органів влади. Це означає, що вони можуть приймати рішення щодо ставок податків, об'єктів оподаткування та інших аспектів цього питання.

Законодавство країни або регіону: Законодавство щодо місцевих податків і зборів зазвичай визначається національним або регіональним законодавством. Воно встановлює загальні принципи та обмеження щодо оподаткування на місцевому рівні.

Види місцевих податків і зборів: Місцеві податки і збори можуть включати податки на нерухомість, податки на доходи, податки на продажі та послуги, місцеві акцизи тощо. Типи податків і зборів визначаються законодавством та політикою місцевих органів.

Ставки і об'єкти оподаткування: Законодавство також визначає ставки податків і перелік об'єктів оподаткування. Місцеві органи можуть мати право встановлювати свої власні ставки в межах встановлених законом обмежень.

Збір і облік податків: Місцеві органи відповідають за збір і облік місцевих податків і зборів. Це може включати в себе встановлення процедур збору, обробку податкової інформації, надання інформації платникам тощо.

Контроль і нагляд: Зазвичай існує система контролю і нагляду за місцевими податками і зборами для забезпечення виконання податкового законодавства.

Податкові пільги та звільнення: Законодавство може передбачати певні податкові пільги та звільнення для певних категорій платників, товарів або послуг. Ці пільги зазвичай приймаються місцевими органами [22].

Відповідно до пункту 12.3 статті 12 ПК України сільські, селищні, міські ради в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів.

При прийнятті рішення про встановлення місцевих податків та зборів обов'язково визначаються:

- об'єкт оподаткування,
- платник податків і зборів,
- розмір ставки,
- податковий період та інші обов'язкові елементи, визначенні статтею 7 ПК України з дотриманням критеріїв, встановлених розділом XII ПК України для відповідного місцевого податку [55].

Копія прийнятого рішення про встановлення місцевих податків або про внесення змін до них надсилається в електронному вигляді у 10-денний строк з дня прийняття до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків, але не пізніше 1 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків або змін до них.

Контролюючі органи не пізніше 10 липня поточного року складають зведену інформацію про розмір та дату встановлення ставок місцевих податків та зборів на відповідних територіях та подають її в електронній формі центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику (Державна податкова служба України).

НУБІП УКРАЇНИ

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику, не пізніше 15 липня поточного року оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті зведену інформацію про розмір та дату встановлення ставок місцевих податків на відповідних територіях.

НУБІП УКРАЇНИ

Рішення про встановлення місцевих податків офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.

НУБІП УКРАЇНИ

У разі якщо сільська, селищна, міська рада або рада об'єднаних територіальних громад не прийняла рішення про встановлення відповідних місцевих податків, що є обов'язковими згідно з нормами ПК України [55], такі податки до прийняття рішення справляються виходячи з норм цього Кодексу із застосуванням їх мінімальних ставок, а плата за землю справляється із застосуванням ставок, які діяли до 31 грудня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування плати за землю.

НУБІП УКРАЇНИ

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (Міністерство фінансів України), затверджує форми податкових декларацій (розрахунків) з місцевих податків та зборів згідно з порядком, встановленим ПК України, а у разі потреби надає методичні рекомендації щодо їх заповнення.

НУБІП УКРАЇНИ

Не дозволяється сільським, селищним, міським радам та радам об'єднаних територіальних громад встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів для окремих юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів.

НУБІП УКРАЇНИ

Офіційно оприлюднене рішення про встановлення місцевих податків є нормативно-правовим актом з питань оподаткування місцевими податками та зборами.

Платники місцевих податків можуть використовувати зведену інформацію, розміщену на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику. У разі, якщо у зведеній інформації, розміщеній на офіційному веб-сайті, виявлено помилку, що містить розбіжності між даними контролюючих органів та даними офіційно оприлюдненого рішення про встановлення місцевих податків

та зборів, то у такому разі до платників податку штрафні санкції та пеня, передбачені ПК України за порушення податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, що спричинені такою помилкою, не застосовуються, підстав для притягнення платника податків та/або його посадових осіб до відповідальності немає.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ЕНГО»

Об'єктом дослідження обрано товариство з обмеженою відповідальністю «ЕНГО», яке було створене та зареєстроване відповідно до законодавства України 05.12.2013 р. номер запису в ЄДРПОУ 31201563.

Повне найменування: товариство з обмеженою відповідальністю «ЕНГО».

Юридична адреса підприємства: 03151, м. Київ, вул. Володимирська 48/50 офіс 413.

На підприємстві ТОВ «ЕНГО» лінійна структура управління – управління дії проводиться одним керівником (нині директором є Снігур Богдан Васильович), який приймає рішення по всіх питаннях та несе повну відповідальність за результати діяльності. Зі сторони керівника розробляються головні цілі, організація, контроль та координація дії спеціалістів.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фінансування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, звітності та реєстрів протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несуть директор та головний бухгалтер ТОВ «ЕНГО».

Підприємство надає:

1. Комерційні (посередницькі) послуги:

- пошук потрібних товарів (запасних частин для ремонту), постачальників (посередників), покупців (замовники, користувачі касовими апаратами);

- оптовою торгівлею мінеральними добривами та насінням газонних

трав;

- маркетингові дослідження за замовленням клієнтів та ін;

- будівництво газонних покриттів та стадіонів.

2. Інформаційно-консультаційні послуги:

- забезпечення виробників та покупців науково-технічною, економічною, правовою та рекламною інформацією;

- проведення торгівельних акцій, промо-акцій, презентацій;

3. Послуги технічного обслуговування:

- своєчасне, періодичне технічне обслуговування;

- проведення ремонтних робіт;

Аналіз фінансово-економічного стану базується на даних фінансової звітності та бухгалтерського обліку, на розрахунку й зіставленні значної кількості показників і коефіцієнтів.

Фінансово-економічний аналіз дає змогу реалізувати такі завдання:

оцінити результати й ефективність діяльності підприємства, його поточний фінансовий стан, скласти прогноз розвитку фінансово-економічних показників на найближчу перспективу; оцінити динаміку фінансових показників за певний період часу і фактори, що викликали відповідні зміни; оцінити наявні фінансові обмеження на шляху реалізації організаційних перетворень.

Проведемо аналіз показників прибутку ТОВ «ЕНГО» за допомогою даних наведених у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка прибутку ТОВ «ЕНГО» в 2020 - 2022 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +, -		Відносний приріст (відхилення), %		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Чистий дохід, тис. грн.	64 488	95 931	42 770	31 443	-53 161	48,76	-55,42	-33,68
Собівартість, тис. грн.	43 215	89 448	39 594	46 233	-49 854	106,98	-55,74	-8,38

Аналіз даних, поданих у таблиці 2.1, дозволяє зробити висновок, що на кінець 2022 року виручка підприємства скоротилася до 42 770 тис. грн, що є на 33,68% менше, ніж на початку аналізованого періоду. Ця динаміка свідчить про недостатню адаптованість підприємства до складних економічних умов, недоцільне використання наявних конкурентних переваг та нездатність задовольнити потреби цільового сегмента ринку.

Внаслідок цього у підприємства обмежені фінансові ресурси для покриття постійних і змінних витрат, залучення кваліфікованих працівників, виплати фінансових зобов'язань та вирішення інших операційних та стратегічних завдань.

Далі проведемо коефіцієнтний аналіз ліквідності за 2020-2022 роки у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз показників ліквідності ТОВ «ЕНГО» за 2020-2022 роки

Показники	Нормативне значення	На кінець року			Абсолютне відхилення, ±	
		2020	2021	2022	2022 від 2021 рр.	2022 від 2020 рр.
Коефіцієнт покриття	> 2	7,57	8,18	2,20	-5,98	-5,37
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	6,23	7,01	2,00	-5,01	-4,23
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,35	0,45	0,98	-0,47	-0,37

За допомогою даних, поданих у таблиці 2.2, можна провести наступний аналіз:

На кінець 2022 року коефіцієнт покриття складає 2,20 (36486 / 16614). Цей показник свідчить про те, що компанія має можливість погасити свої короткострокові зобов'язання, пов'язані з оборотним капіталом, протягом поточного року. За останній рік цей коефіцієнт зменшився на 5,98, що може розглядатися як негативний фактор. Порівняно з коефіцієнтом на кінець 2020 року, він скоротився на 5,37.

Абсолютний коефіцієнт на кінець 2022 року становить 0,98 (16287 / 16614), що знаходиться в межах норми. Цей показник вказує на те, що компанія може використовувати ці кошти для погашення частини свого боргу.

З іншого боку, важливо враховувати, що товариство може втрачати значні кошти через їх знецінення та неефективне використання.

На кінець 2022 року коефіцієнт швидкої ліквідності становить 2,00 ((36486-3222) / 16614). Цей показник свідчить про те, що компанія може погасити свою поточну заборгованість за допомогою середньоліквідних активів. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства відображено в

табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «ЕНГО» в 2020-2022 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +, -		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Власні/обігові кошти, тис. грн.	21,234	16,275	19,872	-4,959	3,597	+1,362
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,87	0,88	0,54	0,01	-0,34	-0,33
Маневреність власних оборотних коштів	0,21	0,2	0,82	-0,01	0,62	0,61
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	4,91	6,17	6,17	1,26	0	1,26
Коефіцієнт фінансової автономії	0,9	0,92	0,66	0,02	-0,26	-0,24
Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,09	1,51	-0,02	0,42	0,4
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,11	0,09	0,51	-0,02	0,42	0,4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,69	0,61	0,61	-0,08	0	-0,08
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	1	1	1	0	0	0
Коефіцієнт фінансової стійкості (покриття інвестицій)	0,9	0,92	0,66	0,02	-0,26	-0,24
Коефіцієнт мобільності активів	2,6	1,78	2,85	-0,82	1,07	0,25

Помічаємо, що ТОВ "ЕНГО" сформувало власні оборотні кошти у розмірі 19 872 тис. грн, які можуть бути використані для фінансування частини запасів, необхідних у процесі діяльності, дебіторської заборгованості, що

виникає в процесі виробництва та реалізації, а також інших оборотних активів.

Сума цих коштів зменшилася на 1362 тис. грн протягом періоду з 2020 по 2022 рік.

Для ТОВ "ЕНГО" має вирішальне значення мати можливість створити необхідний запас матеріальних ресурсів, які потім використовуються у виробничому процесі та процесі надання послуг. У випадку можливих перебоїв з поставками, це може загрожувати виконанню виробничої програми та іміджу ТОВ "ЕНГО". Висока величина коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами (617% у 2022 році) свідчить про мінімізацію ризику таких перебоїв. Крім того, це знижує ймовірність виникнення недостатніх запасів матеріалів, сировини та інших ресурсів у період з 2020 по 2022 рік, що може призвести до тимчасової зупинки операційної діяльності ТОВ "ЕНГО". Це також відзначається збільшенням частки оборотних коштів у резервах на 1,26 відсоткових пунктів.

2.2. Методика та організація обліку розрахунків з бюджетом

Оподаткування підприємств – невід'ємна складова податкової політики та системи бухгалтерського обліку будь-якої країни. В умовах ринкової економіки раціонально організована система оподаткування повинна стимулювати господарську й підприємницьку ініціативу, створювати відносно рівні умови для всіх суб'єктів господарювання, бути простою і зрозумілою, забезпечувати ефективність процесу стягнення податків.

При організації бухгалтерського обліку в ПАТ «Тєфіда» особливе місце відводять обліку розрахунків з бюджетом. Нарахування і сплата податків, зборів та обов'язкових платежів спричиняють зміни у структурі зобов'язань та активів підприємства. Сільськогосподарські підприємства згідно чинного законодавства є платниками: фіксованого сільськогосподарського податку, ПДВ, податку з доходів фізичних осіб та інших.

Розрахунки з бюджетом (зобов'язання підприємства перед бюджетом) – це особлива і важлива ланка економічного взаємозв'язку між державою та ПАТ. Складність встановлення податкової системи зумовлена суперечністю інтересів держави та суб'єктів господарювання. За цих умов підприємства намагаються оптимізувати своє податкове навантаження шляхом легальних, а іноді і нелегальних схем, однак, так чи інакше, при веденні обліку зобов'язань перед бюджетом вони мають дотримуватись всіх законодавчо-нормативних та методологічних принципів. Розрахунки підприємства із бюджетом впливають на його платоспроможність та фінансову стійкість, формування фінансових ресурсів та інвестиційну діяльність, конкурентоспроможність продукції та загалом на поведінку підприємців щодо будь-якої діяльності – операційної, інвестиційної чи фінансової. Рівень цього впливу залежить від системи оподаткування – самих податків, рівня їх фіскальності, методів їх справляння, стабільності та досконалості системи. Недосконалість податкової системи змушує суб'єктів підприємництва відмовитись від легальних методів господарювання, ухилятись від сплати податків. Ступінь впливу розрахунків підприємства з бюджетом у розрізі податків розкривається через поняття «податкового навантаження», яке можна визначити як частку підприємницького доходу, яка вилучається державою. У суб'єкта підприємництва через систему податків та зборів до бюджетів різного рівня. Методика обчислення зобов'язань перед бюджетом в ПАТ «Тейфид» – це алгоритм обчислення конкретного податку чи збору, поданий у словесній формі або за допомогою формул.

Згідно зі ст. 7 Податкового кодексу України під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи [32]:

- 1) платники податку;
- 2) об'єкт оподаткування;
- 3) база оподаткування;
- 4) ставка податку.

5) порядок обчислення податку;

6) податковий період;

7) строк та порядок сплати податку;

8) строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Основні елементи, такі як об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, податковий період, строк сплати податку доцільно визначати правильно для вірної сплати податків.

2.3. Первинний облік розрахунків з бюджетом по місцевих податках

і зборах

Первинний облік розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах

- це процес фіксації і обліку фінансових операцій, пов'язаних із сплатою місцевих податків і зборів, які здійснюються платниками податків на користь місцевих бюджетів.

В ТОВ «ЕНГО» основні етапи цього процесу включають:

Реєстрація платника податків: місцева податкова служба повинна мати інформацію про всіх платників податків у своєму районі. Це включає фізичних осіб, підприємства та інші юридичні особи, які повинні сплачувати місцеві податки і збори. ТОВ «ЕНГО» є платником ПДВ з перших днів реєстрації компанії.

Обчислення податків і зборів: після реєстрації платника податку, місцева податкова служба розраховує суми податків і зборів, які повинні бути сплачені підприємством відповідно до чинного законодавства.

Сплата податків і зборів: ТОВ «ЕНГО» повинне здійснювати оплату податків і зборів на рахунки місцевого бюджету відповідно до встановлених строків і порядку.

Облік оплати: місцева податкова служба веде облік отриманих платежів від кожного платника податків і зборів. Це включає інформацію про суму оплати, дату та реквізити платежу.

Моніторинг дотримання законодавства: місцева податкова служба також здійснює моніторинг дотримання платниками податків чинного законодавства і правил сплати податків і зборів.

Звітність: на підставі обліку і моніторингу на підприємстві ТОВ «ЕНГО» складаються різноманітні фінансові та податкові звіти для місцевих органів влади та контролюючих органів.

В ТОВ «ЕНГО» первинний облік розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах включає в себе реєстрацію, зберігання та документування всіх операцій, які стосуються сплати місцевих податків та зборів.

Далі розглянемо всі кроки, які допомогли організувати цей облік на підприємстві:

- Створення окремого облікового реєстру: На підприємстві був створений окремий реєстр для первинного обліку розрахунків з бюджетом по місцевих податках та зборах. Кожна операція має свій окремий запис, де вказані дата, сума, призначення платежу та інші необхідні дані.

- Спеціальний журнал обліку: Був створений журнал для фіксації розрахунків із зазначенням виду податків чи зборів, суми, ідентифікаційних номерів платників та іншої інформації.

- Документи платежів: ТОВ «ЕНГО» зберігає всі документи, пов'язані з платежами по місцевих податках та зборах, включаючи квитанції, рахунки, договори і листи від податкових органів.

- Система внутрішнього контролю: Було впроваджено систему внутрішнього контролю для перевірки правильності розрахунків та відповідності податковому законодавству. Відбувається регулярна перевірка обліку та платежів.

- Автоматизована облікова система: ТОВ «ЕНГО» використовує комп'ютерну облікову систему для зручності і точності обліку розрахунків. Це допомагає зберігати дані в цифровому форматі та легко генерувати звіти.

- Внутрішні процедури: Було обрано відповідальних осіб, які будуть відповідати за цей процес.

- Терміни та строки: Підприємство дотримується термінів та строків для сплати місцевих податків та зборів. Це важливо для уникнення пені, штрафів та інших негативних наслідків.

- Податкова звітність: ТОВ «ЕНГО» підготує та подає вчасно податкову звітність місцевим податковим органам з усією необхідною інформацією.

Отже, ТОВ «ЕНГО» дотримується усіх законодавчих вимог, пов'язаних з місцевими податками та зборами, і забезпечує правильну документацію для аудиту та перевірки податковими органами. У разі сумнівів чи потреби консультації підприємство звертається до фахівців з фінансів та податків або податкового консультанта.

Цей процес є важливим для забезпечення фінансової стабільності місцевих бюджетів і забезпечення фінансування соціальних та інфраструктурних проєктів на рівні місцевої громади. Для забезпечення точності та ефективності першинного обліку розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах, часто використовують спеціалізовані програми та системи обліку та звітності [19].

Органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) обов'язково встановлюють податок на нерухоме майно, єдиний податок і збір за ведення деяких видів підприємницької діяльності й вирішують питання в межах своїх повноважень, визначених ПКУ, щодо встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів і туристичного збору [13].

Платники податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк і порядок

сплати податку, строк і порядок подання звітності про обчислення і сплату податку даються у відповідних рішеннях сільських, селищних та міських рад про встановлення місцевих податків і зборів. Офіційно оприлюднене рішення ОМС є нормативноправовим актом із питань оподаткування місцевими податками і зборами.

Законодавчо-нормативна база з питань оподаткування і податкової звітності діяльності суб'єктів господарської діяльності є динамічною, але досі ще громіздкою. До неї входять Податковий кодекс України, пов'язані з ним

закони, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів

України, накази Державної податкової служби України (ДПСУ), Міністерства фінансів України, Державної митної служби України, Державної казначейської служби України тощо. Вона налічує близько 200 актів [19]

Чинний Податковий кодекс України є кодифікованим законом, який має стати цілісним, гармонійно пов'язаним, комплексним документом і створити правову основу для реалізації в Україні податкової реформи, забезпечити досягнення балансу інтересів держави і платників податків, підвищити конкурентоспроможність вітчизняної податкової системи [24].

2.4. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків по місцевих податках і зборах

В ТОВ «ЕНГО» бухгалтерський облік розрахунків за податками і платежами ведуть на балансовому рахунку 64 "Розрахунки за податками й платежами", який призначено для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються у дохід бюджету.

Порядок управління таких платежів регулюється чинним законодавством України.

Рахунок 64 "Розрахунки за податками і платежами" використовується для реєстрації нарахованих платежів до бюджету у кредитному балансі та належних до відшкодування податків, сплати, списання тощо у дебетному балансі.

Рахунок 64 "Розрахунки за податками й платежами" має такі субрахунки:

641 "Розрахунки за податками";

642 "Розрахунки за обов'язковими платежами";

643 "Податкові зобов'язання";

644 "Податковий кредит".

На субрахунку 641 "Розрахунки за податками" проводиться облік податків, які стягуються та сплачуються згідно із чинним законодавством України, включаючи податок на прибуток, податок на додану вартість та інші податки.

Субрахунок 642 "Розрахунки за обов'язковими платежами" використовується для реєстрації розрахунків, пов'язаних із зборами (обов'язковими платежами), які сплачуються у відповідності до чинного законодавства України і не обліковуються на рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням". [22]

ТОВ «ЕНГО» на субрахунку 643 "Податкові зобов'язання" проводиться облік суми податку на додану вартість, яка обчислюється на підставі отриманих авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності, нематеріальні активи, роботи та послуги, які підлягають відвантаженню (виконанню).

Субрахунок 644 "Податковий кредит" призначений для обліку суми податку на додану вартість, за яку підприємство має право зменшити своє податкове зобов'язання. [27].

Синтетичний та аналітичний облік розрахунків по податках і зборах використовується в обліку і фінансовому звітності для реєстрації та аналізу фінансових операцій, пов'язаних із сплатою податків і зборів. Ось їхні відмінності та використання:

Синтетичний облік - це загальний облік фінансових операцій узагальнено по всьому об'єкту обліку, в даному випадку, розрахунків по податках і зборах.

В синтетичному обліку фіксуються загальні суми податків і зборів, сплачених або отриманих в рамках окремого податкового рахунку.

Синтетичний облік допомагає встановити загальну картину фінансових операцій, але не надає докладну інформацію про кожну окрему транзакцію.

Аналітичний облік - це деталізований облік фінансових операцій, де кожна транзакція розглядається окремо і реєструється в окремому аналітичному обліковому записі.

В аналітичному обліку фіксуються всі деталі кожної транзакції, такі як дата, сума, реквізити платника, призначення платежу тощо.

Аналітичний облік надає можливість докладно аналізувати рух коштів, виявляти можливі помилки чи недоліки в обліку, а також надає інформацію для податкової звітності та аудиту [18].

Аналітичний облік розрахунків за податками й платежами ведеться в ТОВ за їх видами.

На ТОВ «ЕНГО» використовують комбінований підхід до обліку розрахунків по податках і зборах. Синтетичний облік використовується для узагальнення загальної фінансової інформації і відображення її у фінансовій звітності, тоді як аналітичний облік використовується для подробиць, контролю, аналізу та реєстрації окремих транзакцій.

Цей підхід допомагає забезпечити баланс між загальною картиною фінансових операцій та детальною інформацією для керівництва, податкових органів, аудиторів та інших зацікавлених сторін [10].

Для аналітичного обліку розрахунків з бюджетом на ТОВ «ЕНГО» використовується розділ II журналу "Облік розрахунків з бюджетом, облік довгострокових та поточних зобов'язань." в якому відображаються податкові зобов'язання, які були відстрочені, а також зобов'язання за податками та платежами згідно з рахунками 17 "Відстрочені податкові активи," 54 "Відстрочені податкові зобов'язання," і 64 "Розрахунки за податками і платежами."

Для підсумовування інформації про розрахунки підприємства щодо всіх видів платежів до бюджету, включаючи податок на доходи фізичних осіб та фінансові санкції, які враховуються у доходах бюджету, використовується "Відомість аналітичного обліку розрахунків з бюджетом". У цій відомості за кожним видом податків і платежів місяць-за-місяцем фіксується сума нарахованих податків і платежів, сума, яка підлягає сплаті, списання та інші дії. Залишок на кінець місяця розраховується окремо для кожного виду податків і платежів. [26].

Отже, розкриття інформації по розрахунках з бюджетом має відображатись у фінансовій звітності розгорнуто.

Існуючий підхід щодо методики бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом передбачає розгалужену систему облікового відображення операцій, залежно від податку чи збору, який розглядається, причини виникнення відносин між підприємством та державою, різновиду обліку.

Керуючись нормативною базою, підприємство зможе правильно і вірно розраховувати обсяг розрахунків з бюджетом та відобразити його у своєму бухгалтерському обліку без помилок і порушень.

2.5. Відображення розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах у звітності в умовах електронної обробки економічної інформації

Електронна обробка економічної інформації (EOEI) - це процес збору, обробки, збереження та аналізу економічної і фінансової інформації за допомогою комп'ютерних технологій та програмного забезпечення. EOEI використовується для автоматизації фінансового обліку, аналізу бізнес-процесів, прийняття управлінських рішень та складання фінансової звітності.

В ТОВ «ЕНГО» відображення розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах в умовах EOEI включає наступні етапи:

Збір інформації: першим кроком є збір всієї необхідної інформації про розрахунки з бюджетом по місцевих податках і зборах. Ця інформація може бути в різних форматах, таких як паперові документи, електронні файли, листи, тощо.

Цифрове введення: Отриману інформацію переводять у цифровий формат. Це може бути здійснене вручну або автоматизовано через сканування та розпізнавання тексту (OCR).

Система обліку та обробки даних: на ТОВ «ЕНГО» інформацію вводять у спеціалізовану систему обліку і обробки даних, таку як бухгалтерське програмне забезпечення. Ця система дозволяє організувати дані, класифікувати їх і вести облік розрахунків з бюджетом.

Автоматизація розрахунків: на підприємстві система налаштована для автоматичних розрахунків податків і зборів на підставі введених даних та відповідно до чинного законодавства. Це допомагає запобігти помилкам та забезпечити точність розрахунків.

Збереження та архівування даних: всі дані зберігаються в цифровому форматі, забезпечуючи легкий доступ до них і забезпечуючи дотримання вимог щодо збереження фінансової документації.

Аналіз і звітність: на основі зібраних і оброблених даних можна проводити аналіз фінансових операцій і генерувати різноманітні звіти для внутрішнього управління та податкових органів.

Подання електронних звітів: у багатьох країнах і регіонах податкові органи вимагають подання електронних податкових звітів. ЕОЕІ дозволяє створювати такі звіти і надсилати їх онлайн без необхідності фізичного подання паперових документів.

Забезпечення безпеки фінансової інформації в ТОВ «ЕНГО» - важливий аспект. Використовуються методи шифрування, аутентифікації та резервного копіювання для захисту даних від несанкціонованого доступу та втрати [23].

Інтеграція з іншими системами: ЕОЕІ може бути інтегровано з іншими бізнес-системами, такими як ERP (системи планування ресурсів підприємства), для забезпечення обміну даними і автоматизації бізнес-процесів.

Електронна обробка економічної інформації покращує точність та ефективність обліку, знижує ризик помилок, спрощує внутрішні і зовнішні звітність та полегшує співпрацю з податковими органами і іншими зацікавленими сторонами [22].

Подання електронних документів здійснюється в ТОВ «ЕНГО» відповідно до норм Податкового кодексу України [32] та Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 06.06.2017 р. № 557 зі змінами та доповненнями, на підставі договору про визнання електронних документів, що визначає взамовідносини суб'єктів електронного документообігу та укладається з контролюючим органом.

Для забезпечення єдиної методології ведення та обробки документів податкової звітності в ТОВ «ЕНГО» застосовують такі процедури:

приймання та реєстрація документів податкової звітності від платників податків;

перенесення інформації з документів податкової звітності на паперових та електронних носіях до електронних баз податкової звітності;

перенесення інформації, наданої платниками податків засобами телекомунікаційного зв'язку, до електронних баз податкової звітності;

проведення автоматизованих перевірок документів податкової звітності, зокрема звірка даних документів податкової звітності з інформацією відповідних реєстрів, переліків тощо, згідно з наданими технічними завданнями;

верифікація даних податкової звітності, наданої на паперових носіях, що переносяться до КОР платників податків;

підготовка та вивантаження інформації щодо сум визначених платником грошових зобов'язань для подальшого перенесення відповідних показників до КОР платників податків;

відпрацювання реєстрів неімпортованих записів, сформованих за результатами перенесення визначених платниками сум грошових зобов'язань з баз податкової звітності до КОР платників податків;

обробка податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку;

обробка податкової звітності (у тому числі поданої в електронному вигляді) та звітності, показники якої не заносяться до КОР платників податків;

формування та передача реєстрів на основі обробленої податкової звітності незалежно від способу подання податкової звітності;

оформлення і передача для збереження паперових носіїв податкової звітності;

адміністрування системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності.

Відповідно до ПКУ Електронний кабінет ТОВ «ЕНГО» створено та функціонує за такими принципами, зокрема, здійснення автоматизованого внесення до журналу всіх дій (подій), що відбуваються в електронному

кабінеті, включаючи фіксацію дати і часу відправлення, отримання документів через електронний кабінет та будь-якої зміни даних, доступних в Електронному кабінеті, за допомогою кваліфікованої електронної позначки часу. Інформація про дату і час надсилання та отримання документів, іншої кореспонденції з ідентифікацією відправника та отримувача зберігається безстроково і може бути отримана через Електронний кабінет у вигляді електронного документа, в тому числі у вигляді квитанції у текстовому форматі.

У приватній частині Електронного кабінету товариства надано доступ, зокрема, до перегляду та друку раніше поданої звітності.

Меню «Перегляд поданої звітності» надає можливість перегляду раніше поданої ТОВ податкової, пенсійної та статистичної звітності до ДПС незалежно від способу її подання, включаючи звіти, подані на паперових носіях до центрів обслуговування платників податків.

За замовчуванням ТОВ «ЕНГО» отримує перелік всіх звітів, поданих у відповідному звітному періоді. Звітний період (місяць, квартал чи рік) визначається двома параметрами – роком та місяцем.

Отже, електронна обробка економічної інформації робить облік розрахунків з бюджетом по місцевих податках і зборах в ТОВ «ЕНГО» більш ефективним, зменшує ризик помилок і дозволяє швидко отримувати звітні дані для управління і подання податкових звітів органам влади.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

НАУБІП УКРАЇНИ

АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

3.1. Методичні прийоми аналізу та контролю розрахунків з бюджетом

Аналіз та контроль розрахунків з бюджетом грає важливу роль у фінансовому управлінні ТОВ «ЕНГО». Він дозволяє оцінити фінансову стійкість, ефективність управління ресурсами та виявити можливі проблеми

або можливості для оптимізації фінансових потоків. Нижче наведені

методичні прийоми аналізу розрахунків з бюджетом, що використовуються підприємством.

1. Аналіз відхилень (варіаційний аналіз):

Цей метод передбачає порівняння фактичних розрахунків з бюджетом із запланованими значеннями. Позитивні або негативні відхилення вказують на те, як добре вдалися планування і виконання. Відхилення можуть бути розраховані в абсолютних числах або у відсотках, залежно від мети аналізу.

2. Горизонтальний аналіз:

Порівняння динаміки показників протягом кількох періодів. Він дозволяє ТОВ «ЕНГО» виявити тенденції, зростання або спад розрахунків з бюджетом протягом часу. Горизонтальний аналіз може бути проведений у відсотках або у абсолютних значеннях.

3. Вертикальний аналіз (аналіз структури):

Цей метод використовується для визначення внутрішньої структури розрахунків з бюджетом. Він показує, яку частку в загальній сумі становлять окремі компоненти. Наприклад, в вертикальному аналізі можуть бути показані відсотки доходів, витрат, прибутку та інших фінансових параметрів.

4. Показники ліквідності та рентабельності:

На підприємстві використовуються показники, такі як кошторисна прибутковість, рентабельність активів, ліквідність тощо, для оцінки

ефективності розрахунків з бюджетом та фінансового стану підприємства. Ці показники надають інформацію про здатність компанії генерувати прибуток і керувати своїми фінансовими ресурсами.

5. Аналіз причин відхилень:

Для кращого розуміння відхилень між фактичними і запланованими значеннями ТОВ «ЕНГО» проводить аналіз причин, що призвели до цих відхилень. Наприклад, чому витрати виявилися вищими або нижчими, ніж заплановано. Цей аналіз може виявити проблеми у процесах виробництва, управлінні запасами, ринкові тенденції і т. д.

6. Аналіз чутливості:

Можливо, провести аналіз того, як зміна окремих параметрів впливає на розрахунки з бюджетом. Це дозволяє оцінити, наскільки плани можуть бути чутливими до змін зовнішніх факторів.

7. Аналіз діаграм та графіків:

Використання графіків і діаграм на ТОВ «ЕНГО» допомагає візуалізувати інформацію і виявити залежності між різними показниками розрахунків з бюджетом.

8. Порівняння з конкурентами і галузевими стандартами:

Для об'єктивного аналізу підприємство порівнює свої показники з показниками конкурентів або зі стандартами галузі. Це допомагає виявити сильні та слабкі сторони компанії.

9. SWOT-аналіз:

Включення аналізу сильних і слабких сторін, можливостей і загроз (SWOT-аналіз) в аналіз розрахунків з бюджетом допомагає визначити стратегічні переваги і потенційні ризики.

10. Аналіз альтернативних сценаріїв:

Іноді корисно провести аналіз різних альтернативних сценаріїв, щоб оцінити можливі варіанти розвитку подій та їх вплив на розрахунки з бюджетом.

Ці методичні прийоми допомагають не тільки виявити поточний стан фінансів, але й визначити шляхи для оптимізації та покращення фінансового управління [17].

Аналіз розрахунків з бюджетом на підприємстві ТОВ «ЕНГО», спеціалізованому у продажу товарів та послуг, включає в себе методичні прийоми, специфічні для даного виду діяльності. Підприємство щорічно робить аналіз обсягів продажів: порівнює фактичних обсягів продажів з прогнозами та бюджетами, визначає причин відхилень та шукає можливості для покращення обсягів продажів. Проводить аналіз цін. Оцінка ефективності стратегії ціноутворення, виявлення впливу змін цін на прибутковість. Аналіз асортименту дозволяє зрозуміти ефективності різних товарних позицій, аналіз продуктового портфелю, ідентифікація прибуткових та неприбуткових товарів чи послуг. На ТОВ «ЕНГО» вивчають ефективності каналів збуту, проводять оцінку ринків та сегментів, аналізують результати маркетингових заходів. Визначають витрати, пов'язані із здійсненням продажів, та їх вплив на прибутковість. Розробляють прогнози обсягів продажів на майбутні періоди на основі ринкових та внутрішніх факторів. Розраховують ліквідні показники, які дозволяють визначити, наскільки підприємство здатне вчасно погасити свої зобов'язання.

Для компаній, що працюють на міжнародних ринках, таких як ТОВ «ЕНГО», важливо вивчати валютні ризики та їх вплив на фінансовий результат.

Ці методичні прийоми допомагають підприємству ТОВ «ЕНГО» краще зрозуміти й аналізувати свою фінансову діяльність та приймати обґрунтовані рішення для покращення фінансового стану і результативності.

Електронний формат податкових розрахунків з бюджетом в Україні закріплений на законодавчому рівні. Він включає: формування та подання обов'язкової електронної звітності до державних органів, надання

адміністративних послуг з використанням мережі Інтернет, електронних інформаційних ресурсів органів державної податкової служби.

Методичні прийоми аудиторського контролю можна об'єднати в такі групи:

органолептичні,

розрахунково-аналітичні,

документальні,

узагальнення і реалізації результатів контролю.

Органолептичні — інвентаризація, контрольні заміри робіт, вибіркові і суттєві спостереження, технологічний та хіміко-технологічний контроль, експертизи, службове розслідування, експеримент.

Інвентаризація перевірка об'єктів контролю в натурі органолептичним способом.

Суть цього прийому контролю полягає в тому, що перевірка наявності і стану об'єктів визначається оглядом, підрахунками, зважуванням, обмірюванням.

У аудиторському контролі застосовується як основний методичний прийом фактичного контролю збереження товарно-матеріальних цінностей і коштів, а також стан розрахунково-кредитних стосунків та інших активів і пасивів об'єднання, підприємства.

Інвентаризація застосовується всіма видами фінансово-господарського контролю. Особливе значення у забезпеченні збереження власності вона має при здійсненні внутрішньогосподарського контролю (аудиту) і є основним прийомом поточного контролю.

В аудиторському контролі застосовують організаційні моделі проведення контрольно-аудиторського процесу - стандарти.

Абстрагування — прийом відволікання. При цьому методом абстракції переходять від конкретних об'єктів до загальних понять і законів розвитку (наприклад, перевіряють стан контролю трудової дисципліни в окремих підрозділах підприємства і, абстрагуючись, роблять висновки в цілому).

Абстрагування — прийом відволікання. При цьому методом абстракції переходять від конкретних об'єктів до загальних понять і законів розвитку (наприклад, перевіряють стан контролю трудової дисципліни в окремих підрозділах підприємства і, абстрагуючись, роблять висновки в цілому).

Абстрагування — прийом відволікання. При цьому методом абстракції переходять від конкретних об'єктів до загальних понять і законів розвитку (наприклад, перевіряють стан контролю трудової дисципліни в окремих підрозділах підприємства і, абстрагуючись, роблять висновки в цілому).

Абстрагування — прийом відволікання. При цьому методом абстракції переходять від конкретних об'єктів до загальних понять і законів розвитку (наприклад, перевіряють стан контролю трудової дисципліни в окремих підрозділах підприємства і, абстрагуючись, роблять висновки в цілому).

Конкретизація — дослідження об'єктів у всій різнобічності їх, у якісній багатогранності значень реального існування (на відміну від абстрактного) об'єктів. При цьому досліджують стан об'єктів за певними конкретними умовами існування їх та історичного розвитку, виявлення у процесі контролю непродуктивних витрат за місцями утворення їх — підрозділами, підприємствами тощо.

Контрольні заміри робіт — прийом фактичного контролю, що застосовується установами банків при перевірці виконаних будівельно-монтажних робіт, а також іншими контролюючими органами при проведенні фактичного контролю обсягів виробництва, робіт і послуг. Цей методичний прийом використовують також на транспорті, в торгівлі, промисловості.

Вибіркові спостереження — прийом статистичного контролю якісних характеристик господарського процесу. Використовується у аудиторському контролі тоді, коли суцільний контроль технічно неможливий (при визначенні дефектів товарів, які надійшли у торгівлю; часу, витраченого покупцем на придбання товару, тощо).

Суцільні спостереження — прийом статистичного контролю фактичного стану об'єктів, які вивчають, наприклад, проведення хронометражних спостережень при контролі норм виробітку, використання робочого часу працівників за звітний період тощо.

Технологічний контроль — прийом контролю інженерної і технічної підготовки виробництва, а також якості продукції, яку випускають, її відповідності технічним умовам, що перевіряють відділ технічного контролю (ВТК) та інші служби підприємства в процесі попереднього, поточного і заключного контролю виробництва. Одним із видів технологічного контролю є контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво для перевірки оптимальності технології виробництва, обґрунтованості норм витрат матеріальних ресурсів і повноти виходу готової продукції.

Хіміко-технологічний контроль — прийом контролю якості сировини і матеріалів, які використовуються у виробництві продукції, а також якісних характеристик виробів. У громадському харчуванні застосовується для встановлення калорійності, смакових якостей, певноти додержання рецептур страв та інших якісних і кількісних показників продукції. Здійснюється цей

вид контролю лабораторним аналізом, перевіркою продукції на технологічному конвеєрі, фінішній стрічці та іншими способами.

Експертизи різних видів — прийоми експертних оцінок, що застосовуються технологічними, судово-бухгалтерськими,

криміналістичними, товарознавчими та іншими експертизами при дослідженні спеціальних питань, пов'язаних з аудиторським контролем. До експертиз вдаються тоді, коли у складі аудиторів немає відповідних фахівців або за виявленими аудитором правопорушеннями порушено цивільну чи кримінальну справу.

Експертиза проектів і кошторисної документації — прийом перевірки технологічного рівня, прогресивності норм і нормативів, організації та індустріалізації будівництва, відображених у проектно-кошторисній документації на спорудження об'єктів і придбання обладнання, яке потребує і

не потребує монтажу. Здійснюють експертизу спеціальні підрозділи підприємств-замовників проектно-кошторисної документації, а на великих будовах — спеціальні державні установи.

Службове розслідування — сукупність прийомів перевірки додержання посадовими особами, а також робітниками і службовцями нормативно-правових актів, що регулюють виробничі відносини у різних ланках народного господарства. Застосовуються ці прийоми в основному при перевірці скарг трудящих, вивченні причин порушення чинного законодавства, заподіянні матеріальних збитків тощо.

Експеримент — науково поставлений дослід відповідно до мети аудиторського контролю для перевірки результатів процесів, які планують або

виконані. Проводять експеримент за чітко визначеними умовами, які дають змогу стежити за ходом запланованого процесу.

Розрахунково-аналітичні — економічний аналіз, статистичні розрахунки, економіко-математичні методи.

Економічний аналіз — система прийомів у аудиторському контролі для розкриття причинних зв'язків, що зумовлюють результати явищ і процесів. Застосовується економічний аналіз при попередньому, поточному і заключному контролі виробничої і фінансово-господарської діяльності об'єднань і підприємств.

Статистичні розрахунки — прийоми одержання таких величин і якісних характеристик, яких немає безпосередньо в економічній інформації підконтрольного підприємства. Застосовуються вони при потребі відтворення реальних кількісних відношень виправлення приблизних величин або переходу від одних величин до найбільш точних характеристик якісних зв'язків і відношень. За допомогою статистичних розрахунків у аудиторському контролі розраховують коефіцієнти трудової участі членів бригади, використання обладнання і виробничих потужностей, ритмічність випуску продукції, динаміку виконання плану виробництва тощо.

Економіко-математичні методи застосовуються в аудиторському контролі при визначенні впливу факторів на результати господарських процесів з метою оптимізації їх на стадії планування і проектування, а також після завершення господарських процесів, якщо іншими методичними прийомами встановити взаємозв'язки факторів неможливо, наприклад оптимізація маршрутів перевезення вантажів і пасажирів автомобільним транспортом, кореляційний аналіз собівартості продукції, витрат виробництва, виконання планів виробництва та ін.

Документальні — інформаційне моделювання, дослідження документів, камеральні перевірки, нормативно-правове регулювання.

Інформаційне моделювання — це інформаційна сукупність, яка представляє контролюючий об'єкт у вигляді моделі. При формуванні інформаційної моделі необхідно забезпечити повноту характеристики об'єкта контролю, вибір істотних змінних і подання їх у формі інформаційного образу.

Метою моделювання в контролі є одержання необхідної інформації про об'єкт для вивчення його стану, участі в процесах розширеного відтворення суспільне необхідного продукту, виявлення відхилень і збуджень у них, прийняття рішень щодо регулювання у межах заданих планових параметрів.

При моделюванні використовується нормативно-правова, договірна, облікова, звітна та інша інформація про об'єкти. При цьому контролюють об'єкти основних фондів, товарно-матеріальні цінності, кошти та інші засоби, відображені в системі планової, договірної, нормативно-правової та облікової інформації.

Дослідження документів — прийоми документального контролю достовірності, доцільності, ефективності, господарських операцій, відповідності їх законодавчим та нормативно-правовим актам, що регулюють процес розширеного суспільного виробництва.

Камеральні перевірки — прийом документального контролю проектно-кошторисної документації по капітальних вкладеннях, а також документів на виконання будівельно-монтажних робіт, які подають установі банку, що здійснює контроль за фінансуванням капітальних вкладень із державного бюджету. Застосовуються також податковими службами для контролю звітності, до проведення контрольної перевірки її на підприємстві.

Нормативно-правове регулювання — система прийомів, що використовуються в аудиторському контролі для виявлення порушень нормативних і правових актів у процесі господарських і фінансових операцій.

Внутрішньогосподарський контроль податкових розрахунків як складова частина внутрішнього контролю у тій чи іншій формі застосовується в практиці будь-якого підприємства, а принципи його побудови та здійснення,

в першу чергу, особливостями організаційної структури суб'єкта господарювання. Саме облік за податками відзначається суворою регламентацією і застосуванням значних штрафних санкцій за порушення встановлених норм, що вимагає від керівництва та бухгалтера особливої ретельності.

3.2. Здійснення аналізу та контролю розрахунків по місцевих податках і зборах.

Як і кожна держава, що стоїть на шляху розвитку, Україна намагається постійно вдосконалювати податкову систему, щоб та відповідала сучасним ринковим умовам та потребам правового суспільства. Такий рух необхідний для формування в Україні ефективного місцевого самоврядування, спрямованого на розвиток демократичного суспільства та для кращого управління системою державних і місцевих фінансів [19].

Аналіз ефективності обліку розрахунків по місцевих податках і зборах на ТОВ «ENFO» включає ряд кроків та методичних прийомів:

- Перевірка документації: Перш за все перевіряється, чи всі необхідні документи щодо розрахунків по місцевих податках і зборах належним чином ведуться та зберігаються на підприємстві. Це включає в себе податкові декларації, рахунки-фактури, договори, акти виконаних робіт, акти прийому-передачі тощо.

- Перевірка правильності обліку: Підприємство аналізує, чи правильно обчислені суми місцевих податків і зборів відповідно до чинного законодавства та місцевих нормативів.

- Аналіз вчасності сплати: Відбувається перевірка, чи всі розрахунки були сплачені вчасно, щоб уникнути штрафів і пені.

- Аналіз наявності відшкодувань: ТОВ «ЕНГО» перевіряє, чи підприємство користується можливістю відшкодування певних податків та зборів, і чи це робиться ефективно.

- Аналіз наявності судових спорів: Перевіряють, чи підприємство має незакриті судові спори щодо розрахунків по місцевих податках і зборах.

- Оцінка співвідношення обсягів розрахунків до доходів: Аналізують, яка частина доходів підприємства йде на сплату місцевих податків і зборів. Це допоможе визначити, чи є ці розрахунки адекватними.

- Порівняльний аналіз: ТОВ «ЕНГО» порівнює результати розрахунків із попередніми періодами та з результатами інших підприємств у галузі для виявлення тенденцій та аномалій.

- Виявлення можливостей для оптимізації: Аналізують, чи існують можливості для оптимізації розрахунків по місцевих податках і зборах, наприклад, за допомогою зменшення податкового боргу чи збільшення відшкодувань.

- Аналіз стабільності доходів та ризиків: Підприємство визначає, наскільки стабільні доходи від розрахунків по місцевим податкам і зборах та які ризики можуть впливати на ці доходи.

- Проведення аудиту: В разі потреби ТОВ «ЕНГО» проводить аудит розрахунків по місцевим податкам і зборах для підтвердження їхньої правильності та відповідності законодавству.

Аналіз ефективності обліку розрахунків по місцевих податках і зборах допомагає ТОВ «ЕНГО» забезпечити відповідність законодавству, мінімізувати ризики та оптимізувати податкові обов'язки.

Кожна адміністративно-територіальна одиниця має законодавчо закріплене право на економічну самостійність, тому повинна мати власний бюджет, яким самостійно могла б розпоряджатися без зовнішнього втручання.

Це необхідність фінансових джерел для організації управління соціальним і

економічним життям регіону. Дані джерела формуються на основі певних податків і платежів, що надходять до відповідного бюджету певної території.

Таким чином, місцеві бюджети – це основа фінансового стану місцевого самоврядування, яке займається фінансуванням закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації, соціальним захистом населення [11].

Податки і збори є однаково важливими для всіх суб'єктів господарювання, зокрема для підприємств харчової промисловості, оскільки дають змогу фінансування безпосередньо тієї адміністративно-територіальної одиниці, де знаходиться підприємство. Отже, місцеві податки та збори є визначальними для економіки та населення України.

Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України.

Аналіз місцевих податків та зборів має велике значення як для господарюючого суб'єкта, так і для держави у цілому. Місцеві податки та збори є важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів, що впливає на економічний розвиток певного регіону, можливості державних структур.

Аналізуючи динаміку та структуру місцевих податків і зборів, підприємство має змогу прогнозувати майбутні витрати і коригувати управлінські рішення, застосовувати ефективніше методи податкової оптимізації, оцінювати рівень податкового навантаження [24].

Аналіз місцевих податків і зборів доцільно проводити за такими напрямками:

- аналіз податкового навантаження місцевими податками і зборами;
- вивчення структури податків і зборів, що відшкодовуються за рахунок операційних витрат підприємства;

- розрахунок питомої ваги місцевих податків і зборів в загальній сумі податків підприємства.

Відповідно до вимог пункту 12.3 статті 12 Податкового кодексу України (далі – Кодекс) сільські, селищні, міські ради, в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків і зборів.

На період дії воєнного чи надзвичайного стану в Україні на територіях, де тимчасово не здійснюють свої повноваження відповідні сільські, селищні, міські ради, рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів та/або надання податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів мають право приймати відповідні військові адміністрації та військово-цивільні адміністрації у порядку, передбаченому цим Кодексом для сільських, селищних, міських рад.

Згідно з підпунктом 12.3.5 пункту 12.3 статті 12 Кодексу сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад, створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад (далі – органи місцевого самоврядування), надсилають у десятиденний строк з дня прийняття рішень, але не пізніше 25 лютого року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків та/або зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів, до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та/або зборів, в електронному вигляді інформацію щодо ставок та податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів у порядку та за формою, затвердженими Кабінетом Міністрів України, та копії прийнятих рішень про встановлення місцевих податків та/або зборів та про внесення змін до таких рішень.

Форми та Порядок надання контролюючим органам в електронному вигляді інформації щодо ставок та податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів затверджені постановою Кабінету Міністрів України

від 28.12.2020 № 1330.

На контролюючі органи покладено обов'язок складати зведену інформацію про розмір та дату встановлення ставок місцевих податків і зборів, а також про податкові пільги на відповідних територіях, на ДПС оприлюднення такої інформації на офіційному веб-сайті.

Контролюючі органи не пізніше 25 серпня поточного року складають зведену інформацію про розмір та дату встановлення ставок місцевих податків та/або зборів на відповідних територіях, а також про встановлені на відповідних територіях податкові пільги та подають її в електронній формі центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику [21].

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, не пізніше 25 вересня поточного року оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті зведену інформацію про розмір та дату встановлення ставок місцевих податків та зборів, а також про встановлені на відповідних територіях податкові пільги.

Якщо в рішенні органу місцевого самоврядування про встановлення місцевих податків та/або зборів, а також податкових пільг з їх сплати не визначено термін його дії, таке рішення є чинним до прийняття нового рішення.

Необхідно зазначити, що у своїй діяльності органи місцевого самоврядування керуються нормами Закону України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон № 280) [39].

Так статтею 20 Закону № 280 визначено, що державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, і не повинен призводити до втручання органів державної влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм власних повноважень [54].

При цьому, акти ради, сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, прийняті в межах наданих їм повноважень, згідно з вимогами статті 73 Закону № 280, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, які постійно або тимчасово проживають на відповідній території.

Відповідальність органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб перед юридичними і фізичними особами передбачена статтею 77 Закону № 280.

Контроль розрахунків за податками і платежами передбачає об'єктами розрахунки, що здійснює підприємство ТОВ «ЕНГО» на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», й охоплює такі важливіші питання як спостереження за дотриманням вимог податкового законодавства, виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом та державними цільовими фондами.

Розрахунки за податками як об'єкт обліку та контролю відображаються в підсистемі бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за податками згідно з нормами податкового законодавства. В бухгалтерському обліку об'єктами обліку податку на прибуток є доходи, витрати, відстрочені податкові активи, відстрочені податкові зобов'язання, витрати (доходи) з податку на прибуток, відповідно до податкового законодавства – доходи та витрати, база оподаткування, податкові зобов'язання з податку на прибуток, фіксованого сільськогосподарського податку (площа сільськогосподарських угідь, база оподаткування, зобов'язання за фіксованим сільськогосподарським податком до бюджету), податку на додану вартість (податкові зобов'язання з податку на додану вартість, податковий кредит з податку на додану вартість, зобов'язання перед бюджетом).

Для здійснення запланованих процедур контролю розрахунків з бюджетом, контролер використовує джерела інформації: первинні документи (довідки, розрахунки з окремих видів платежів, виписки з банку і підтверджувальні документи щодо перерахування відповідних сум у бюджет, акти перевірок податковими службами); документи синтетичного обліку (записи на рахунках 64, 65, у розрізі субрахунків, журнали-ордери та оборотно-сальдові відомості), тощо [49].

Бухгалтерський облік на підприємстві забезпечує виконання функції контролю. Це відображається в перевірці законності, точності та доцільності здійснюваних в господарських операцій. Контроль розрахунків з бюджетом за місцевими податками і зборами на підприємстві набуває особливої актуальності, так як контроль своєчасності, повноти сплати податкових платежів та подання податкових звітів, унеможливорює здійснення податкових правопорушень.

3.3. Узагальнення матеріалів контролю та аналізу і прийняття управлінських рішень щодо оптимізації розрахунків з бюджетом по податках

Узагальнення результатів контролю та аналізу розрахунків з бюджетом і прийняття управлінських рішень щодо їх ефективності є ключовим етапом для оптимізації фінансового управління ТОВ «ЕНГО». Після проведення аналізу, важливо здійснити такі кроки:

- Підведення підсумків аналізу та контролю:

Підсумки аналізу мають включати виявлені відхилення від планованих показників, причини цих відхилень, а також позитивні та негативні аспекти обліку розрахунків з бюджетом.

- Оцінка ризиків і можливостей:

Визначення ризиків, які виникають у результаті аналізу та можливостей для покращення фінансового управління. Це може включати ризики помилкових розрахунків, недостатньої ліквідності, а також можливості заощадження ресурсів і зменшення витрат.

- Встановлення пріоритетів:

Важливо визначити пріоритети для вирішення виявлених проблем та можливостей. Це може включати реформування процесів, підвищення кваліфікації персоналу, впровадження нового програмного забезпечення та інші заходи.

- Розробка долі та дієвого плану дій:

Після встановлення пріоритетів, розробіть дієвий план дій для вирішення проблем і використання можливостей. План повинен містити конкретні завдання, відповідальні особи та терміни виконання.

- Моніторинг і контроль реалізації плану:

Важливо стежити за виконанням плану дій та здійснювати контроль за процесами. Регулярний моніторинг дозволяє вчасно виявляти відхилення та коригувати стратегію в разі потреби.

- Оцінка результатів:

По закінченні виконання плану дій оцініть отримані результати. Порівняйте їх з початковими показниками, щоб визначити, чи вдалося досягти поставлених цілей.

- Внесення змін до бюджету:

В залежності від результатів аналізу та виконаного плану дій, може бути необхідно внести зміни до бюджету. Це може включати коригування планованих показників та ресурсів.

- Комунікація зі стейкхолдерами:

Важливо сповістити стейкхолдерів про результати аналізу та вжиті заходи. Це може включати комунікацію з керівництвом, фінансовими аналітиками, податковими органами та іншими зацікавленими сторонами.

- Постійне вдосконалення процесів:

Після вирішення певних проблем і досягнення цілей ТОВ «ЕНГО» не зупиняється. Постійне вдосконалення фінансового управління та обліку розрахунків з бюджетом допомагає підприємству забезпечити стійкий успіх та відповідність змінюючимся умовам [22].

Аналітичне мислення та знання в сфері економічного аналізу необхідні не лише спеціалістам в цій галузі – фінансовим аналітикам, без них не зможе ефективно виконувати свої функції жоден представник управлінського персоналу підприємства на мікро- та макрорівні, оскільки оцінювання, пошук оптимальних рішень та вміння передбачувати майбутні ситуації, розвиток подій є необхідними вимогами цієї професії. Необхідний перехід від теорії до практики відбувається на етапі організації аналітичної роботи на підприємстві.

Аналіз розрахунків з бюджетом - це процес вивчення та оцінки фінансових розрахунків, які були визначені в бюджеті підприємства або організації з метою виявлення відхилень між запланованими та фактичними показниками. Цей аналіз допомагає визначити ефективність фінансового управління, виявити можливі проблеми та розробити стратегії для їх вирішення [8].

Узагальнення і реалізація результатів контролю — сукупність прийомів синтезування результатів контролю і прийняття рішень щодо усунення виявлених недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства і запобігання їм у майбутньому. До таких прийомів відносять: групування недоліків, документування результатів проміжного контролю, аналітичне групування, слідчо-юридичне обґрунтування, систематизований виклад недоліків у акті (висновку) аудиту, прийняття рішень за результатами аудиту, контроль за виконанням прийнятих рішень.

Групування недоліків — систематизація і узагальнення недоліків і порушень нормативно-правових актів у процесі господарської діяльності за економічною однорідністю, часом проведення і важливістю. Процедури

групування застосовують при перевірці документальної достовірності результатів контролю. Групування передбачає хронологічну послідовність, систематизований і хронологічно-систематизований способи.

Хронологічна послідовність — спосіб групування недоліків і порушень нормативно-правових актів, виявлених у процесі дослідження документів.

При цьому документи перевіряють у такому порядку, в якому їх було згруповано при бухгалтерській обробці і зброшуровано у папки за звітними періодами. Перевірка документів способом хронологічної послідовності дещо ускладнює роботу аудитора, оскільки треба користуватися одночасно

нормативно-правовими актами, методичними, інструктивними і довідковими матеріалами, що створює перепони для вивчення кожної операції окремо і у взаємозв'язку з іншими однорідними операціями. Тому цей спосіб використовують у разі аудиту невеликих суб'єктів господарювання [63].

Систематизований спосіб групування дає змогу виявити недоліки при дослідженні однорідних документів за весь контрольний період. При цьому спочатку перевіряють документи, що відображають касові операції, потім товарні, розрахункові та ін. Цей спосіб дає змогу більш глибоко вивчати окремі операції і процеси. Недоліком його є відсутність хронологічної

послідовності групування недоліків і ускладнення інформаційних зв'язків між однорідними господарськими операціями (касові, банківські операції, підзвітні суми, витрати тощо).

Хронологічно-систематизований спосіб — це мішане групування, яке полягає в тому, що аудитор виявляє недоліки в хронологічній послідовності, систематизує їх за економічною однорідністю операцій (касові, банківські, товарні, розрахункові). Перевагою цього способу є те, що аудитор перевіряє всі господарські операції послідовно і взаємопов'язане. Так, касові операції в хронологічній послідовності перевіряють із банківськими, підзвітними

сумами та ін. Проте цей спосіб потребує від аудитора поглиблених знань

нормативно-правових актів з питань господарської діяльності об'єднань, підприємств [71].

Документування результатів проміжного контролю — це спосіб оформлення результатів контрольних дій на проміжних стадіях аудиту або перевірки, наприклад складання акта вибіркової інвентаризації товарно-матеріальних цінностей і розрахунків із постачальниками, покупцями і підрядчиками, дебіторами і кредиторами, ревізії коштів у касі та у підзвітних осіб.

Аналітичне групування — це сукупність прийомів статистичних групувань за однорідністю ознак підконтрольних об'єктів та виявлених недоліків. Використовується цей прийом при складанні таблиць аналізу факторів, які негативно впливають на виконання плану випуску і реалізації продукції, виникнення браку виробів; розрахунок природних втрат товарно-матеріальних цінностей, аналіз факторів збитковості окремих видів продукції тощо.

Слідчо-юридичне обґрунтування включає способи одержання доказів аудитом недоліків і порушень законодавства, нормативно-правових актів, розміри завданих матеріальних збитків і відповідальних за них конкретних осіб. Реалізують ці прийоми способом одержання пояснювальних записок від працівників підприємства, вилученням в установленому порядку первинних документів, які містять докази порушень законів і нормативно-правових актів при здійсненні господарських операцій, встановлення відповідальних осіб тощо [59].

Так, у нарядах на виконання робіт зазначено обсяги робіт, у зв'язку з чим переілачено заробітну плату робітникам, яка становить суму заподіяного збитку. Такі наряди є доказом завданого збитку особами, що вчинили приписки обсягів робіт, на які зроблено посилання в акті аудиторського контролю. Тому в разі потреби аудитор вилучає ці документи за рішенням правоохоронних органів у встановленому законом порядку.

Аудитор може виконувати й інші слідчо-юридичні дії. До них належать опитування і розгляд письмових пояснень від посадових осіб у зв'язку з виявленими недоліками, складання позовної заяви у судові й арбітражні органи тощо.

Систематизований виклад недоліків у акті (висновку) аудиторського контролю - комплекс прийомів узагальнення результатів проведеного контролю відповідно до правил Єдиної державної системи діловодства. Використовують ці прийоми при складанні актів аудиторського контролю, тематичних перевірок і обстежень, доповідних і службових записок за результатами контролю, а також нормативу, затвердженого Аудиторською палатою України [67].

Контроль за виконанням прийнятих рішень - прийом реалізації прийнятих рішень, який передбачає встановлення фактичного стану об'єкта контролю і його поведінки відповідно до управлінської дії. Наприклад, перевіряють виконання розпорядчих документів за результатами аудиту щодо відшкодування заподіяного збитку підприємству, усунення браку продукції, зменшення непродуктивних втрат (штрафів, пені, неустойки тощо).

Внутрішній контроль розрахунків з бюджетом може проводитись як взагалі по всіх сплачуваних податках і платежах, так і окремо по відповідному податковому платежу, в залежності від цілей проведення перевірки.

ВИСНОВКИ

Значення податків полягає в тому, що вони виступають інструментом державної економічної політики, здійснюючи перерозподіл національного багатства як в територіальному, так і галузевому та соціальному аспектах.

Такий перерозподіл допомагає згладжувати соціальну дискримінацію окремих верств населення, а також створює додаткові стимули для інвестиційної та ділової активності, підтримання належного рівня зайнятості, мотивації працівників до ефективної праці. Але така роль податків ефективно реалізується лише за умови такого рівня податкового навантаження на підприємства, який не обтяжує їх діяльності, забираючи вагомую частину фінансових ресурсів на сплату податків.

Актуальним є пошук шляхів зближення податкових і бухгалтерських реєстрів, що дасть змогу значно знизити затрати на облік і суттєво поліпшити облікову інформацію. Для цього, на нашу думку, потрібно: об'єкт оподаткування визначати виключно на основі чинної бухгалтерської інформації без додаткових розрахунків; використовувати єдині правила обчислення фінансових результатів для потреб оподаткування; ліквідувати випуск податкових накладних, а використовувати дані бухгалтерського обліку, які накопичуються у вигляді оборотів за рахунками відповідного класу протягом звітного періоду. Важливим інструментом управління фінансовою діяльністю підприємства є аналіз і контроль розрахунків з бюджетом.

Виробничу діяльність товариства у 2022 році та протягом всього аналізованого періоду можна в цілому оцінити як позитивну.

Отже, аналіз ключових економічних показників діяльності ТОВ "ЕНГО" вказує на те, що згідно з фінансовою звітністю підприємства на кінець 2022 року виручка скоротилася до 42 770 тис. грн, що становить на 33,68% менше, ніж на початку року. Цей факт свідчить про нездатність компанії успішно функціонувати в умовах економічної нестабільності, а також неефективне

використання наявних конкурентних переваг та невдоволення потреб цільового сегмента ринку. В результаті цього у підприємства обмежені фінансові ресурси для покриття постійних і змінних витрат, залучення кваліфікованих працівників, сплати фінансових зобов'язань та вирішення інших операційних та стратегічних завдань.

Якщо в рішенні органу місцевого самоврядування про встановлення місцевих податків та/або зборів, а також податкових пільг з їх сплати не визначено термін його дії, таке рішення є чинним до прийняття нового рішення.

Для узагальнення інформації про розрахунки за всіма видами платежів до бюджету з юридичних та фізичних осіб, а також з фінансових санкцій, які вносяться у бюджет, в ТОВ використовується рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Аналітичний облік на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» ведеться в розрізі видів податків і платежів.

Пропозиції щодо удосконалення адміністрування місцевих податків та зборів:

1 етап (не потребує внесення змін до законодавства, може бути реалізований у найкоротші строки):

• надати органам місцевого самоврядування інформацію про сплачені податки та збори відповідно до п. 12.3.3. Податкового кодексу України;

- забезпечити сплату податку на доходи фізичних осіб до відповідних бюджетів за фактичним місцем знаходження підприємств.

2 етап: унормувати сплату податку на доходи фізичних осіб до відповідних бюджетів за фактичним місцем знаходження відокремлених підрозділів, філій;

- скасувати пільги зі сплати місцевих податків і зборів, встановлені державою, зокрема, для гірничодобувних підприємств, платників єдиного податку, на лінії зіткнення;

- передати повноваження щодо встановлення таких податків виключно органам місцевого самоврядування;

- відновити індексацію нормативної грошової оцінки земель;

- спростити регуляторні процедури при встановленні місцевих податків та зборів;

- спростити процедури подання інформації про встановлені місцеві податки і збори податковим органам.

3 етап (потребує внесення змін до Податкового кодексу України):

розширити базу оподаткування податком на нерухоме майно. Додатково до даних реєстру речових прав на нерухоме використовувати дані муніципальних реєстрів, які включатимуть інформацію про нерухоме майно, не зареєстроване в реєстрі речових прав.

4 етап: після завершення адміністративно-територіальної реформи і формування спроможного місцевого самоврядування розглянути питання передачі повноважень органам місцевого самоврядування адміністрування податків та зборів, що зараховуються до місцевих бюджетів.

В сучасних умовах в Україні оподаткування підприємств потребують перегляду та удосконалення. Це можливо шляхом вирішення проблем юридичного, методичного та організаційно-практичного характеру. Зокрема, це стосується внесення відповідних змін та доповнень до нормативно-правових актів з регулювання основних видів податків і зборів, а також удосконалення методичних та організаційних аспектів їх бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Це значно спростить організацію облікового процесу на вітчизняних підприємствах, а також забезпечить його прозорість та об'єктивність для потреб аналізу та контролю.

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алісенів А.С. Бухгалтерський фінансовий облік. URL: https://stud.com.ua/20174/audit_ta_buhoblik/buhgalterskiy_finansoviy_oblik. (дата звернення: 25.10.2023).
2. Барановська І.В. Проблеми реформування податкової системи у умовах кризи. Актуальні проблеми економіки/2013 № 8. С. 193-197.
3. Бегма Ю. Якісне дослідження методів впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні. К.: Факт, 2016. 330 с.
4. Безверхий К. Модель внутрішньогосподарського контролю розрахунків за податками та зборами. Бухгалтерський облік і аудит. 2021 №5. С.30-36.
5. Бондар М.І., Ловінська Л.Г., Лисенко Н.М. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: навч. посіб. URL: http://afu.mifm.gov.ua/getfile.php?page_id=158&num=12&PHPSESSID=610.
6. Бондар Ю.В. Робочі документи аудитора. Під Скедьюли та Програми. Аудиторська вибірка: посібник. К: ДП “Інформ.-аналіт. агенство”, 2017. 396 с.
7. Буглаєва О. Ю. Податковий контроль: теоретичний аспект. Наукові праці НДФІ № 4 (49), 2019 С.131-137. URL: http://npndfi.org.ua/docs/NP_09_04_131_uk.pdf.
8. Букатін І.П. Фінансовий облік. К., Центр учбов. літератури.2020.354 с.
9. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : підручник. Львів : Львів. політехніка, 2022. 540 с.
10. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. Навчально-практичний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2022. 536 с.
11. Власова О.Є. Конспект лекцій з курсу «Податковий облік». Харків: ХНАМГ, 2018. 234 с.

12. Гаркуша С. Автоматизація облікових процесів: впровадження та переваги роботи системи. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2012. № 4. С. 60-65

13. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 496 с.

14. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві. Вісник Львівської комерційної академії. Сер. Економічна. 2014. Вип. 44. С. 148-152.

15. Дугар Т.Є. Проблема адміністрування податку на додану вартість на сучасному етапі. Економіка і суспільство. 2016. Вип. № 2. С. 689–693.

16. Дерій В.А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві : Курс лекцій. Тернопіль: Джура, 2020. 392 с.

17. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2009. 648 с.

18. Жук В.М. Розвиток бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: теорія, методологія, практика : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2010. 40 с.

19. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ : МАУП. 2000. 547с.

20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом МФВ від 30.11.1999 р. № 291 URL:

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

(дата звернення:

25.10.2023).

21. Калюга С.В. Підходи до класифікації рахунків бухгалтерського обліку: історичний аспект. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2014. Вип. 11(2). С. 131-143.

22. Кузик Н.П. Внутрішній контроль як основа ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Національного

університету біоресурсів і природокористування України, 2010. Вип. 154. Ч. 3. С. 178-183.

23. Кузик Н.П. Галузеві особливості як визначальна складова аудиту фінансової звітності аграрних підприємств Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції. збірник тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. 10 жовтня 2019 р. / К.: НУБіП України, 2019. С. 226–229.

24. Коцан О.П. Порядок удосконалення облікового відображення розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. Науково-інформаційний вісник «Економіка». 2014. № 9. С. 263–270.

25. Кононенко Л. В., Новіков М. Організація обліку розрахунків з бюджетом за податками: проблеми та перспективи. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 25 листопада 2020 р. Кропивницький, 2020. С. 162–164.

26. Кононенко Л.В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2020. Вип. 1-2. С. 202-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchei_2020_1-2_19.

27. Кундрин І.О. Організація обліку: навч. посіб. Київ, 2021. 223с.

28. Куприкова Е.М. Економіка підприємств: навч. посіб. Київ, 2016. 310 с.

29. Кужельний М.В., Левицька С.О. Організація обліку: підручник. К: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

30. Лашак В.В. Непрямі податки як регулятор споживчих цін в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvbdfa_2014_26_29.pdf.

31. Матвієнко Т.О. Програма аудиту зобов'язань за податками та зборами. Формування ринкових відносин в Україні. 2017. №12 (145). С. 99 – 104.

32. Мірчев О.В. Проблеми і шляхи нарощування податкового потенціалу у світлі реалізації окремих принципів податкового кодексу України. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу, 2011. № 2(14). С. 134-138.

33. Меліхова Т.О. Розвиток зовнішнього та внутрішнього аудиту податків на підприємствах. Економіка та держава, 2018. №5. С. 52-56.

34. Мельничук І.С. Сутність та значення соціальних інвестицій. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Вип.11, 2016. с.434-437.

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене Міністерством фінансів України від 31.01.2000 р. №20, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

36. Огійчук М. Ф. Організація і методика аудиту. К.: Алерта, 2016. 304 с.

37. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика : Навч. посібник. К. : Алерта, 2020. 584 с.

38. Організація бухгалтерського обліку. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 696 с.

39. Островерха Р.Е. Організація обліку: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 568 с.

40. Павлюк К.В. Фактори, що впливають на доходи державного бюджету. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2017. № 45. С. 32-34.

41. Панасюк Б.Я. Податковий кодекс-барометр становниці у суспільстві. Економіка України. 2015. № 12. С. 12-20.

42. Податковий кодекс України № 2146-VIII від 07.09.2017 – VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 23.10.2023)

43. Плиса В.І., Плиса З.П. Бухгалтерський облік: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ Каравела, 2014. 480 с.

44. Пономарьова Т.В., Матюшко М.М. Аналіз програмних продуктів, які використовуються для автоматизації бухгалтерського обліку суб'єктами підприємницької діяльності. Соціальна економіка. 2021. Вип. 62. С. 148-156.

45. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 05.10.2023)

46. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 18.10.2023).

47. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8 липня 2010 року № 2464 – 17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення 28.10.2023).

48. Про індексацію грошових доходів населення. Закон України від 11.10.2017, №1282-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12> (дата звернення: 22.10.2023).

49. Про колективні договори і угоди: Закон України № 77-VIII від 28.12.2014 XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>. (дата звернення 22.10.2023)

50. Проскуріна Н.М. Організація і методика документального забезпечення аудиту фінансової звітності в системі корпоративного управління: наук.-практ. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. 214 с.

51. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2012. 257 с.

52. Сльозко Т.М. Організація обліку: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 234 с.

53. Сук П.П., Сук П.П. Організація обліку : Підручник. К. : Каравела; Піча Ю.В., 2009. 624 с.

54. ТОП-10 програм, які полегшують життя бухгалтеру. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/9463-top-10-program-yak-polegshuyut-jittya-buhgalteru> (дата звернення: 08.10.2023).

55. Турянський Ю. І. Податки як суспільно-економічна категорія їх функції та види. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvultu_2014_24_1_53.pdf

56. Узагальнення результатів аудиту і підготовка проекту аудиторського висновку. URL: https://studopedia.com.ua/1_256307_uzagalnennya-rezultatuv-audituv-i-pidgotovka-proektu-auditorskogo-visnovku.html.

57. Чацькіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку. Навч посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 564с

58. MASTER:Бухгалтерія. URL: www.masterbuh.com (дата звернення: 06.10.2023).

59. Spilnyk, R. Bruklanskyi, N. Struk, O.Kolesnikova, L.Sokolenko. Digital accounting: innovative technologies cause a new paradigm. *Independent Journal of Management & Production*, 2022, №13 (3): P.215-224.

60. Natalya Melnyk, Dar'ya Trachova, Olena Kolesnikova, Olena Demchuk, Natalia Gronub. Accounting trends in the modern world. *Independent Journal of Management & Production* (2nd Special Edition ISE, S&P). Vol.11, №9 (2020) P.2403-2416.